КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

ЕРА, 30 МАЙ № 65 (4545). Мах 2 кап.

Советски Союза Коммунистически парти Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ПХЕ ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА!

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара накъадолхаш

Сихача темпаница хьокх опытно - показательни боахаме йол. 3000 тонн силоси 4500 центнер йоли кийчъергъя ухказа хьайбанта Іана доакъара лаьрхІа.

Дика болх бу боахама трактористаша Г. Абукадыровa, Х. М. Бучиева. Дивахь йола норма хІаранена 15 гектар мара йоацача 30 гектар хьокх цар цхьацане.

СУРТА ТІА: Г. Абукадыров Х.-М. Бучиев аьла лаьрхІа кІан оргхан хьокхаш ба.

В. Юшкевича сурт.

СПОРТИВНИ АХКА

Физкультурен спорти советски наьха быта шкьелахьара, уж массе а оагІорахьара гармонически дегІа кхуиладра даим йоаяло и Коммунистически партеи советски правительствал. ХІара колхозе, совхозе, промышленни предприяте а тайп-тайпара спортивни площадкаш, стадионаш. Цига болх беш а говза спортсменаш кхебеш а ба эзараш тренераш.

ШІи шу гаргга ха я КПСС Центральни Комитетой Советски правительствай физически культурен спорти дІахо а дегІайоалара де дезараш белгалда. Цул тІехьагІа физкультурни спортивни организацешка дукха болх баьб республика къахьегамхой быте физически культура шерра шкъелахьара, дика спортсменаш кхебара. ХІанз дикагІа пайда эц спортивни площадкаех, тайп-тайпарча сооруженеех.

Из гІулакх къаьстта тоаденнад республика промышленни предприятешн учреждениеш кІира ша ди мукъа а долаш болх бе аьлча дена.

Укх тІехьарча хана дукха шерденнад Нохч-ГІалгІайчоь физкультурников мугІараш. ХІанз 260 эзар гаргга спортсмен ва вай республике. ДІадахача цкъам шера пайцинга кхеваь массеха эзар значкист, дукха разрадникаш, цу даькъе хьалхарча разряда 477 спортсмен, мастерала 42 кандидат, спорта 15 мастер.

Дувен халкъаьнте юкъерча а ерригсоюзни а яхьаинга йоккхий моталонаш дьяхй вай шІ хезача мастерашна. Дукха ха йоаццаш кинначу яхьанга художествени гимнастикаш Советски Союза чемпионка хилар студентка Овчинникова Нина, спортивни гимнастикаш Советски Союза кубок яьккхий грозненски дешархочо Турмиева Юдас. Вероагача дукха бовзаш я гимнасташ кхебеча опыт йолча тренера Н. Силаевой, В. Растеровица школаш. Укх тІехьарча шерашка дукха спорта мастераш, гІорбльнна гимнасташ кхейбыб цар. Вай республике кхы а дукха ба Нохч-ГІалгІайчен спортсмений сий лакха леладен бола мастераш — боксераш, тяжелоатлеташ, волейболисташ, велосипедисташ, шахматисташ.

Вай чІоагІа доккхал ду «А» класса шоллагІча лиге грозненски «Терек» команда ловзаш хиларах, хІаьта Российски федерацие сборни волейбольни команда дукхагІча дакъе грозненски «Автомобилиста» ловзачарех вІашагІъелла хилар.

Республика спортивни организацей кулгалхоша дика кхетаду дІахо а кхера спортивни толамаш дахара, спорт дукха езавий мугІараш шердара физкультура коллективашка бу болх шІенхаитта чІоабе безилга, хІара промышленни предприяте, колхозе, совхозе, учреждене цу гІулакха даим терго е езилга.

Нохч-ГІалгІайчене шІи хеза ба Грозненски района ЦхьоалагІча Маа цІерагІча колхоза, «Красный молот» завода, Сунженски района «Победа» цІерагІча колхоза дукхача кхыча организацей а спортсменаш. Масала, Грозненски района ЦхьоалагІча Маа цІерагІча колхоза «Урожай» яха футбольни команда «Б» класса командашта юкъе СССР чемпионате ловзаш я. Колхоза правлене массала новкъостал ду ший спортсменашта. Цига йолаш я тайп-тайпара спортивни площадкаш, тоаьш латт стадион.

Физкультурни коллективай болх тоабара, спортсменаш мел эшача инвентараца ІалашІбара, спортивни площадкаш хьалхьара профсоюзни комсомольски организацешна йоакхо ела шитта дика лел гІулакхаш.

Цхьабакъда, физкультурни коллективай болх тоабара, — спортсмений мугІараш шердара мел йолча торонех кхетамца пайда эцац массанахьа а. ХІанз а дукхача предприятешка, колхозашка, совхозашка вІашагІъехкаш тайп-тайпара спортивни секцеш, хІаьта йолчар болх а Іалашьмате эсала лел. Масала, шоай стадион тоаяра дукхача хана денз цхьаккха хІама даьц «Октябрьнефть» НПУ кулгалхоша. Веча хьал тІа я «Локомотив» яха стадион, кхыйола спортивни площадкаш.

Спорт дегІайхуьлар къаьстта тІехьалус республика районашка. Цига шерта кагий наха яхкара ба спортсменаш хила болам болаш. Бакъда, дерриг кхетет кхоачачахилаа спортивни сооруженеш, инвентарь, тренераш ца хиларо. Масала, кІаа тохаргах лата говза спортсменаш, футболисташ, теннис кхуьсараш, волейболисташ, говраш хехкараш, кхыбола физкультурникаш а кхебе мел эша торонаш я Наьсарен МалгІабикен районашка. Из шитта дале а районий спортивни организацешна, предприятей, колхозий, совхозий партийни, профсоюзни, комсомольски организацешна йоагІача бесса йоакхо да физкультурни болх тоабара.

Республикай спортивни болх дІахо а тоабара хІана къаьстта тергам тІабахийта беза физкультурни коллективай материально-технически база вІашагІъяра.

Реcспортсовета, шоай лоІамерча спортивни общественни кулгалхоша, тренераша чІоагІа тергам тІабахийта беза физкультурни спортан махуила дукхагІа нах юкъезоара, къаьстта йоакхо е еза гІалгІайн нохчийн мехкарий спортсменаш дукхагІа хьалхебара.

Іалаьмате дика хургдар нагахьа санна вай шІи хезача спортсменашна юрташкарча физкультурникашта шефство лелайоре, общественни тренераш кийобара цар новкъостал доре. Цу даькъе къаьстта а дукха хІама харгІдаргдар педагогически института физически культура факультета преподавателашта студенташтеи.

Боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешна даим а йоакхо е езам гІулакх за районашка, колхозашка, совхозашка стадионаш, тайп-тайпара спортивни площадкаш хьаьелга, инвентарь ІалашІьелга.

Ахкан замалахьа бизза пайда эца беза ерригача спортивни сооруженеех. Къахьегамхоша шоай мукъача хІана дертІа салеІаргйолча тайпара вІашгІехьбаккха беза цар болх. Йоаца аьлча, ахки массаза а хьайийлза хила езз стадионаши спортивни площадкаши!

Укх аькки дукхача яхьашка дакъа доацаргза Нохч-ГІалгІайчен спортсменашна. Цига толам бакхьара хІана къаьстта доархІаме да физкультурни коллективай болх тоабар, спортсмений говзал лакхьар, къона таланташ гучаяхар. Цунна тІаберзабаь хила беза вай республика спортивни организацей берриг болх.

ЛАЬРХІАЧУЛ ХЬАЛХА

Пятилетка кхоалагІча шера тІаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара социалистически яхье аьнначa цехий, установкай технологашта [illegible] къахьегамц толамашка кхуьл Новогрозненски мехкдатта чахкдаккхача завода коллектив. Белоеи продукци арахецара план бетта план тІехкхоачашбьяй ю. Товарни продукци арахецаре продукцена реализаци ярен из план 26-ча мая кхоачашбьяй завода белхлоша. Укх юкенсача денопца тІабоагІача бетта чотах дІайолыйтаргья яттаи эзараш сомий мехьа продукци. Май бетта план 103 процент кхоачашъеш хьабоагІа технологаш.

Яхье яьнача завода цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Румянцев Петр Ивановича кулгалдеча кхоалагІча цеха коллектив. 21-ча мая дена июнь бетта чотах продукци арахецаш я из.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХЬИНАР СОВДУЬЛ

Дика толамаш даьх укх шера «Художник» яхача Грозненски фабрика коллективо. Арахецача продукцена реализаци яра план бетта пиен дейь да хьалха кхочаш а я, мий чакхбалалехьа яхы а 10—15 эзар сом продукцена реализаци ергьа цар.

Дика къахьегачо цхьанна я М. Яхуь, Г. Дианаьин, Б. Айвазова кулгалду тикцин кадевеш, кийнашц галстукаш арахецача цехий коллективаш.

Б. МИРЗОЕВ,
«Художник» яхача Грозненски фабрика директор.

КІОАРГАЛ—6000 МЕТР

КЪАХЬЕГАМА сутара нах ба МалгІабикера бурувдеттараш. Цаккха тоьам хилац царна шоаш даьтох. «Летчикашта — лакхал, тхона — кІоаргал», яхаш бегаш бу цар. Вешта, бегаш бал уж-м, бакъдар да.

«Іаьржача доше» хьаст мел бокхца ба хьана тІорт моккаьтакхой. Майара тоьк цар даьттан чешаш. ХІанзалца шоашка дикача инструментаца 6 километр кІоарга буруь тоха болабелаб МалгІабике.

Из болх бу нах къаьстта гоавал болаш, — лаьттах дадача бурувс доака «са» доаьаш, из «бІаргагуш» хила беза.

Шитта хераа ваха ба ІІана ухказа, МалгІабика кхоалагІа бенла кІоаргал хьелла бахийтараш а. Ше скважина а пор йоаккхаша.

Тхо № 900 йола скважина буруь тохача да. Вознесенперо къахьарча бурувдеттарий контора нахе малхбалехьа урагІаьхай цун ынка. Гаьнара хьежача саттийна, сабаре хет ухказа. Бакъда, дуке ве кхеач дикагІа хьалов цу бІарчача завода деттальча дега ший тайпара тера.

БІаргагуше а найваь сопа кадеа, тешна мастер Ванчеанинов Николай Алексеевич. Нагахьа скважина ш МалгІабике из юкъе воацаш хьакха. Бурувдеттачунта хила боагІача тайпара ниц ба шунга, говзал, денал да, ший болх бовзаш опыт йолаш а ва. ДІадахача шера Ахлеве яхача моттиге кІалхарча шела ю хьакха № 823 йола скважина йоаккхалургіола нах дукха бац аьнна хеталора. ЧІоагІа «бІар» дар из. ШІий болаш бела шиз дукьала бальдхабар лахьто, хІаьта а кхеранта юкъе гІолла чакхдулар Николай Алексеевича буруь. ХІанз сопача турбашта лІаоза магаш цу скважина хийнаьх-бус лу фонтанни мехкдаьтта.

ХІанз шо 6 километр кІоарга йоаккхача скважина а дІахойт поше «малав». Нагахьа санна буруь ІокІоарг ца лyш сецача нах коргагІа боал, конторе телефонаш етт. ХІаьта Николай Алексеевич цу хенна массанахьа бІарг лекхаш, кулгаш деттаи, уйла еш лелаш хуа. ТІаккха: низ дукхагІа тІа а бахийте цІаьнха «катоха», — ала бурувдеттарашка. Юха а хьалу скважина ший тайжа тата, тхам.

ХІанзчул тІехьагІа шоай профессе къайленаш йоаха сацрех бац ухказара кхыбараш а. Буровой бригада начальник Эдильсултанов Висит нефтяной институт кьакхачул тІехьагІа ухказа болх беш вола 7—8 шу да. Творчески къахьега хоаш дика организатор ва из. Шитта институт яьакха ва ухказара шолагІа вола мастер Николай Иванович Выба а (шеал кІоаргал бола скважина йоаккхача бригада цхьа начальник ши мастерa хул).

МалгІабике шоаш дІабоанийта, къахьегамц сий даьккха ба ухказа бахийта бурувдеттараш: Галаев Махьмад, Кузнецов Александр, Чилиев ІалихІан, Точиев Мусса (нефтяной техникум йоаккхаш ба уж).

Шитта а ухказара коллектив, бакъда, хьалхашха латта декхараш а зал аттагІчарех. Яла километр хула кІоаргал хьелла пионераш ба уж. ТІаккха хоша ца хий ца боацач халача ицьъ тІа хьалхха болхачарна кхоача «дика».

ХІаьта а вай лакхехьа яьхача тайпара цу халонашта дукъаьлоттаргбола ш а кийчбенна, ба бурувдеттараш. Из цар шоай гІулакхашца хьа а хьокх.

6000 метр кІоарга буруь тоха графиках царна денвад 265 ди. Болх дІаболаьбь 52 ди даьлнад. Вешта аьлча графикага дохалча дийнахь-бус 23 метр кІоарга буруь тоха доагІа, хІаьта ухказа из кІоаргалу 58,5 метр.

Шитта дика беш, кхоачача бахьа шоаь балабол цхьаь бурув тохарга дІабоза нах а. Бурув тоха долаьелча ден кхоаьд 103.654 сом.

Кастта графика тІа 2620 кофара шха хаттача цІеча тІадано сепаверга буруь. Маьл из кІоаргелча херда колониа чухийта еза скважина чу. Из ба бурувдеттарашта хьалхарча эттара халагІа лоархІа болх. Аьнна тоинаш чухийтача хаe хала а доккхий а «къурган» ду [illegible] бокхача низопа яха урагІьухийт хоача нарехал, хий. Цу хана цига хиначех мар деазаргдара наьха къонахчал, денал, фел. Цу хала ший къаьстта сиз ца цунна бІарг тІера ца бовзахаш, це фу ду хьежаш. ХІаране ший пост тІеш тІа санна лоро шоай хул. Цхьаи сацунда гІалат даьлча бетта, шера баь болх бен.

Шитта лоархІаме да а хІанзчу бурувдеттараш тІакх е а ч а ш латтаа. ХІаное а кийчъун ба уж цунна. Совещанеш, беседаш я, дІаране декхараш белгалду, шІаьнна а кІаьхха а дІахойт из мил бехктоаздане бол ба.

Цул тІехьагІа яха а кІоарела хоаьлургуа буруь. Дукха ха яц МалгІабике ших километр кІоарга мехкдаьтта воравол аьна хоаш хеза а.

И. НАРАЕВ.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА— 600 ЦЕНТНЕР ТХА

Тха лоллоа гарга беш 9600 устагІ ба. ЧІоагІа лоархІаме болх ба из. Дукха да я оала цу гІулакха кийча ю. [illegible]

[illegible]

И. БАХМАДОВ,
[illegible]

ХЬОКХАМАШ ДИКА ДА

[illegible]

Г. ХОШУХАНОВА.

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА
СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА
УКАЗ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо сацам бу:

ВорхІазлагІа кхормача Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета йиълагІа сесси 1968 шера 25 июне гор. Москве гулъе.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1968 шера 24 май.

РСФСР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ ВІАШАГІКХЕТАР

28 мае КПСС ЦК Политбюро член, РСФСР Министрий Совета Председатель Г. И. Воронова ше валча тІаийцар РСФСР-ча чехословакски культура деношка дакъа лаца еча ЧССР культуран информацен министр Мирослав Галушка херте вола Чехословаке культура деятелий делегаци.

Дог цІенача, безаме хьале чакхъяьнна, доттагІала беседа хилар.

ВІашагІкхийттача вар СССР-ра ЧССР гІулакхашта хаьна тешам бен и. Кафка.

(ТАСС).

СОВЕТСКИ ПОГРАНИЧНИКАШКА

Дезе накъостий!

Советски доазон тІарa бІухоаш вІашагІдехкача дийнахьа денз 50 шу дуза ди дег тІарa дилъела дуьц тІемахой - пограничникий КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совете.

В. И. Ленина инициативагІа вІашагІдехкача, Коммунистически парте хьалхадоьча, мехтагІанца кьаттача дукхача къахьегамхой чІоагІденнача советски доазон тІарча бІухоша тІаме кхоачашду вай Даьхен паччахьалкхен доазув лорадаре бехктоххаме декхараш, коммунизм хьалхоц доалача советски халкъа машарa къахьегам лерабу Советски Эскарем ТІамфлота Флотацея цхьана. Даьхенна тешаш, мутІахьа баьна шераш деча гІулакхаца берригача советски мехкагахьара вІашта йоаккхийла бовзийта бальккхаб пограничникаша.

Советски Союзах ловзарашка далча социалистически мехкашта духьаьлара тийша болх империализм чІоагІбеча хІанзарча хьалашна СССР паччахьалкхей доазув фен тешаммен лорадо доазон да доазон тІара бІухоша. Цу командираш, политбелхалой, партийни комсомольски организацеш дакхарейла ю доазон тІарча бІухий тІема нийче кІаьд ца хуьл лакхьа, дисциплинехи организованности чІоагІъе, буржуазни идеологи маьагІча а гІулакхаца машар хургбоацача, социалистически Даьхенна, советски халкъа, Коммунистически партена боарам бхацаш мутІахьа хургйолча, тІема декхар телхаш кхоачашдергдолча уйлаца лачин систем хьалхое.

КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совета дІахайкаду, советски пограничникаша вай сийлахь-йоккхача социалистически Даьхен доазонаш чІоагІагІа лорадеза дІахо йоагІача хана а къонахчаьи денали долаш Іалащдергдолчух шаьш дег тешна хилар.

Шоай хоачо, бехктокхамача сийлахьча гІулакх тІа керда толамаш ваи дикар вай тхона, дезе накъостий.

Сийле а хоастам а хилба советски пограничникашта — Советски Социалистически Республикай Союза доазоний феча халоашта!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

СССР паччахьалкхен доазув лорадара декхараш тоаме кхоачашдарах а СССР Министрий Советерча Паччахьалкхен Кхерамзлен Комитета доазон тІарча бІуний 50 шу дизарна дукхаленна а СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1968 шера 27 марча Указаца СССР орденаш медалаш енай доазон тІарча бІунашка тІеха гІулакх дерий йоаккхача группана. СССР паччахьалкхен доазув лорадара гІулакха доазон тІарча бІунашта хьнаре новкъостал дарах цу Указаца сенгІаташ денал болхлой, колхозхой, гІулакхерча наьха йоаккхача группана.

ГІУЛАКХ ДИКА— ХЬУВКЪАМ ЛАКХА

НУХ ТОКХОЧА КУЛЬТУРАШТА ІУНАЛ ДУ ХА МА ТИЛЛИЙТА

ХІАНЗ а массеналье дІайийна яьнаш хьанийеш, бьцадаараш, кхыйола тІехье кхача культураш, хІаьта хьалха латтача колхозашкеи совхозашкеи хийцце дІадоладеннад дІайийначе хІамашта гІулакх дере балхеш. Баьлаш дика вІашІехьдахара гІулакх хьокхам тел Сунженски района дукхача колхозашка. Уж хІанзале а нух токхо культураш тІабойча деррига мугІарашта юкъера хьалара культиваци яьннай, хІаьта царех дукхеш шоалагІа обработка я а. ДукхагІа долча кхаш тІарча культураш, цхьан хена мугІарашта юкъен бІенен оасар е деш, нийлхьай. Сунженцел тІехьадиссац Гудермесски цхьайолча кычен районий боахамаш а.

Укхаза дика кхетадаьд оасар кІарез ца делийтар, культурашта зуламдергаш лазараш ца дерийтар лоархІаме хилар. Цу деррига зуламашта кІалхаръяха, зедергдоацаш йоаергйоацаш лорае еза дІайийна цІамаш.

ХьантІаьхьча денз чуэццаца йолча хана дІайийнача хІамашта гІулакх даре дукха къахьега е хьежа а вазе, хІана аьнча царна гІулакх деш ду бовлаш эггара хьалагІа да. Лакха хьувкъам кхебара хьеддача лоархІаме долче дукхача гІулакхий бІарча комплекс йода царна юкъе оасарах цІеналар, нийлхьар, мугІарашта юкъера лаьтта цамцадахкар, зуламдергашцем лазарашцем къовсам лоаттабар, кхыдараш.

Халахета а, дукхача колхозашкеи совхозашкеи цу балхий бізза мах бац, шолагІча дакъьера балхаш мара пархІаш уж, цудукха царна мергтІа тІехьокам лоаттабац. ХІаьта цхьадолча боахамашка хІамаш дІайийна яьннача тІехьагІа цхьан юкъе болх сецийт. Цунца кхетадеза доазаш да дукха боахамаш а бІарча районаш а дІайийначa хІамашта обработка ера тІехьайнка хилар.

Къаьстта кхерамеча хьал тІа да гІулакх нух токхоча культураша хьорттара дакъа дІалоацаш йолча Наьсарен районе. Цхьабакъда, царна гІулакх дерга во вІашІехьдаьннад. 23-ча мае кхоачача гидуергий кхаь даькъах шин дакъа, бальцаддарий кхоалагІча дакъа, хІаьта хьокхий воркІагІча дакъа тІа мара яьккхац культиваци. Коартопаш тІайолча лаьттаэл ахачахьа мара яьц обработка. Нагахьа моттиг ю дІайийна хІамаш нийлхьа а мугІарашта юкъе цела оасар дань а. Цудукха тамаш а яц кхашка оасар чІоагІа тІадоелаш хилар, къаьстта а дІайийна хІамаш шоай хачналье зеношта дІаекъялга Іелаш це дахча, уж хьатІаппалетаьи хьатІаьннача тІехьагІем царна кхочамболлаш махкаш цо дельхча «Навраповский» «Эшипасский» совхозашка.

МалгІабика района мугІарашта юкъе обработка ца еш говзай гидуергаш къаьстта а хьаьвиІаьш. Цига хІанз а шийлх ца еш оасар ца деш фиса шекара сеника ензан совгІа а.

ДІайийнача хІамашта гІулакх дере къаьстта тІехьайнсай 40 процент гаргга фабричен сеила дІалеош йолча Шалха района колхозашкеи совхозашкеи. Дукхача лаьтта дІайийна хІамаш зуламдергашта хІалекъийтай «Автуринский» совхозеи Ленина цІерагІча колхозеи. ХІанз а нийлхаене да дІайийнача хІамай кхоалагІа доле дакъе (1000 гектар совгІа), из да дезе за тІехьаьнна ниц а дІахо гендаре хьувкъам локбергболлашалье а.

Цига а шитта яьннаш гидуергашта обработка яь, хІаьта культиваци яь яьнна хьоашІаш ехаеш а кІезагагІа я. Уж культураш маддарра аьлча нийлхаьни оасар даьнаь.

ХьаккІашта гІулакх во ду хьадаькхах шин дакъа хІанз а цІенча обработка виза йолча Ачхой-Мартана района. Цу хьал тІа да баьццдараш а.

ХЬАЖКІАШТА ю обработке тІехьайнсай дукхача районашка. Республика бІарча хьжкІаца 40 процент долча лаьттам тІарча культурашта шІанна а обработка яьц, хІаьта шоллагІа культиваци яь лаьтташ деррига а 12 процент мара даь. Цудукха дукхача лаьттаишкара дІайийна хІамаш оасаро хьейийнай. Из ле йиш йолаш дац. ХьжкІашта дачча деррига балхашта йохза механизаци юлу, республика хьокІаьа лелоерий цу гІулакха йоккха опыт я. Царах дукхачар кулгаща хьа ца хьегаш хьалхамо хьокІаьа. Юкъера а, хьажкІашта цхьера дукхагІа доле оасар лаьттан тІарча аппаратурен денацем новкъосталца гербицидаш а еттаи даьхе йиц ер.

Ерригача республике шекара совхозна цхьаьр яь обработка 65 процент я, шоллагІа мар — 30 процент. Совхозни гІулакх дьага тІехьадахара майш да из кулгаллш дешш хилар. Цудукха хІанз а нийлхадаьш доьлагІа дакъа [illegible] 2,5 эзар гектар гаргга. Из хьувкъама денкхе за да.

Дукхача боахамашкa дергІа тергам ца дІайийнача хІамашта даре долче гІулакх [illegible]

Агротехника [illegible]

ДІайийнача хІамашта гІулакх деле бехктокхаме болх ба, хІара дена тІехьашаш хила безе цуна боахамий агрономашнахьареи кулгалхошкахьареи. Паккха мара вІаштІехьдаргдац дІайийнача хІамашта дика обработка ен цар хьувкъам лакха кхебалга.

Н. ФЕДОТОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР хьайбасовхозни министерство агроном.

ТОРОНАШИ НИЙСЛУ ХАЛОНАШИ

ВАЙ мехка мехкдаьтта доаккхача районех кертерчарех цаІ в Нохч-ГІалгІайчен республикера «Грознефть» объединени. Доккхийн декхарехьа декхараш латт укх пятилетки вай республикерча мехкдаьттахошта хьалхашка. Пятилетка чакхйоалача хана шоаза дукхагІа даькка деза мехкдаьтта. Цу даькъе ерригa шоай торонаш оарцагІяха ела объединене чуйоагІача мехкдаьтта доаккхача предприятеш, бурувзеттача конторашa. ХІара шера хоашка «ІаьржА доьшуо» 26—30 миллион тонн дукхагІа хилийта деза. Цо торо хулийтаргья пхе шера плани дІахоpa перепективни плани толламa кхоачашье.

Уж доккхий декхараш кхоачашдара лаьза заргдоацаш да производства юкъе керда техника, прогрессивни технологи кхахьар, Іилман ларда тІа къахьеган вІаштІехьбаккхар, вай мехкарча а кхитта объединенерча а дикагІйолча коллективний опыт шерра дІайоаржар.

Мехкдаьтта доаккхача технически прогресс ар кхо лостам болаш да: мехкдаьтта даккхара технологи оргалаккхар, мехкдаьтта тІоанашкара дукхагІа мехкдаьтта даккхара йола керда методаш тахка а гоххаш производства юкъекхахьар, скважинашкара биза пайда эцара техники технологии оргаллар.

Мехкдаьтта доаллача моттигех пайда эцара технологи тІерзаяь а энергеца е болхлой агентаца мехкдаьтта тІоанашкара дукхагІа мехкдаьтта даккхара. Укх тІедаьрча хана мехкдаьтта дукхагІа даккхара мехкдаьтта тІоанашта низ тІалоаттабу хий, газ, фо тІоанашка чу а ухийташ. Керда мехкдаьтта даккха доладаьчара дукхагІа «ІаьржА доьшуо» даккхара чуухийт агент, цуа соьгІа мехкдаьтта кІезигденнача скважинашкара шоллагІча методах доаккх мехкдаьтта. «Грознефть» объединене промыслашка цу шаккхе методах пайда эц. ДукхагІолча даькъе вай республикерча промыслашка укх тІеххьарча шерашка шоллагІча методах даккх «ІаьржА доьшуо». ХІанз цу методах мехкдаьтта доаккх 41 объекте. Искусственни низ тІоанашта тІалоаттабе болабенча дена ерригача объединене гІоала хьадоаккха мехкдаьтта 42 процент лакхденнад, цу даькъе «Малгобекнефть» НПУ — 54,4 процент, «Гоесинефть» НПУ — 65,4 процент, кхитта кхычаьа. ТІоанашта низ тІа а лоаттабеш дукхагІа мехкдаьтта даккхара болх къаьстта дика вІаштІехьбаьккхаб Карабулак — Ачалукски мехкдаьтта доаллача моттиге, Хаян-Корте, кхычахьа.

ШоллагІча методах мехкдаьтта даккхар объединене промыслашка кІоаргдоларча цхьана дукхагІа хургья тІоанашта хий, фо, газ цу а ухийташ низ тІалоаттабарца дукхагІа мехкдаьтта даккхара йола методаш. Цу методах мехкдаьтта даккхара мехкдаьтта доаккхача районашкара, кхитта къахьега районашкара а.

ТІоанашта искусственни низ тІалоаттабеча а [illegible] кхоачашбеланаш нийслу. Цхьайолча участокашка юкъейлакьача цу процесса рентабельность доалай хоттам анализ яь, нагнетательни скважинаш кареерзара хетаяь эффективния рекомендацеш телап Іилма-тохкама институтий коллективаша, тІоанашкара доагІа хий дола... дукха моттиган нийслу хоашача хишкара хий тІоэнадоа чуухийташ. Цун бахьан да хІанзалца кхьа СевКавНИИ института коллективагара тІоанашкара хий цІендара эпа рекомендаци ца хилар, цу даькъе кхьаккха мероприяти чакх ца йиккхар. ХІанз а тІехьа ларгІалла да насосаш е турбаш мукх цо хийтара доц а. Уж лакхе дийца кхоачанбоацараш хилар бахьан доаш тІоанашкарча дерригачу мехкдаьттах 49 процент напа мехкдаьтта хьалдаккхалац. Цулуиьа дукхагІа тІоанашкара мехкдаьтта хьалбоаздо керда методаш лахара ха хьатІаэттай.

Цу даькъе чІоагІа доарахІаре да лакха давлени йола газ тІоанашка чу а ухийташ скважинашкара мехкдаьтта дукхагІа хьалдаккхар. Кхитта пайда эца йоза тІоанашкара дукхагІа мехкдаьтта даккхара чуухийтача хих поверхностно - активни веществаш а етташ, царна цхьана чуухийта еза углекисли газ. Цуа соьгІа термически методашца даккха доалле деза мехкдаьтта. Цхьабакхьда, эсала хете а экспериментальни разработка еара хьадаьннац уж методаш. СевКавНИИ коллективо хийтьний Гойт-Корт кхача моттигера лакха давлени йолча газа ноакъосталца мехкдаьтта даккхара йолча методо схема кхыча методий коммуникацеш проектировани ера зезени а ешай, хІаьта хІанзолца пох ма хІана дац.

ДУКХА ха йоацаш «Грознефть» объединенега кхачар СУЭП-1200 яха установка. Скважина гомадьарча забойни зонана электрически йовхал тергья цо. Цуа ноакъосталца укх шера тахкалерІ «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене лакха давлени йола газ тІоанашка чу а ухийташ дукхагІа мехкдаьтта даккхара метод.

Хьалоаккха мехкдаьтта сов даккхара накъаш хукха да: скважинашта кІоаргагІа бурув тохар, дукхагІа тІоанашкара мехкдаьтта хьаьъоастадар, авареш хула скважинаш кІезигагІа хилийтар, кхитта кхы дІахо.

Объединене промыслашкарча ерригача скважинех кІоарга насосни фонд 88,7 процент шира сен а. дерригa хьалоаккхача мехкдаьттах кІеж еттаw доаккха мехкдаьтта 94,6 процент да, цудухьа цу методах мехкдаьтта даккхара дукхагІа торам тІа а ухийт.

Бурув тохача чІоагІа лоарІама да дукхагІа мехкдаьтта лургдола тІоанашкарча гучадаккхар. Цхьабакъда мелови тІоанашкарча хьалаха бурув тохача бевача доабата маркалах пайда эцара бартбоацача гІулакхага кхачабу бурувдеттараш, цхьайолча хана цох темнайрующи реагенташ етта езаш а моттигаш нийслу. Из бахьан доаш чІоагІа йехху мехкдаьтта тІоанаш, цунга хьежа лоху цун дикал.

Укх тІеххьарча хана мелови скважинаш кареерзаеча пайда эц термостойки кислотни эмульсех, уж стабилизировани аь а синтетически реагентаца. цо дикка дукхагІа хулийт [illegible] кІезигагІа хулийт мукхьар лаьттана кІалхара оборудованиш. Хоаш ма кІоарга бурув теха лаьца [illegible] кІеж теха скважина Іалаьтьа мел эшача нерданча оборудованенца, арматураца. Моттигерча хьалаша дІадеххараш дикка кхоачаь ц пар. Арматура 500 атмосфер низ лоаргабаш а, хьоазам хургба аьнка хета цо дезаш тешаме а балха тІа.

ХІанз буровойшка хьакхоача турбаш бурув тохара кІоаргагІа диллача боарамах чІоагІа яц. Из бахьан лахаш 2,5 миллиметр диаметр йолча турбана метта скважина чу Іочуухийта езаш хул 2 миллиметр диаметр йола турба. Из бахьан долаш турба чу гІолла хьадоагІачул соьгІа турбал арахьа гІолла, аьнча турбанен скважина оагІонец юкъе гІолла хьалдаккха дезаш хул мехкдаьтта, цудухьа боагІача боарамах мехкдаьтта даккхара эшаш хилалла аргйоацаши а 2,5—3 [illegible] диаметр йола турбаш.

Керда бурув а теха мехкдаьтта лакха йолаенна скважинашкара дукхагІа пайда эцара тІа объединене производственни юкъейикхьай прогрессивнегІа йола метод, аьнча мехкдаьттен газ цхьана хьагул а еш дІаухийтаргйола метод. Цу методах болх беча хана дикка кІезигагІа йоргья мехкдаьтттац хьайоагІа газ, мехкдаьтта доала моттиг кареерзеча хана йоцш йола еІта мехкдаьтта фракцеш. Цун соьгІа кхы а боккха пайда бергба цо пачхьалкхена.

1967-ча шера из система производства юкъейихьай Хаян-Корте, МалгІабик - Вознесенске, цхьайолча моттигашка Эльдароне, Старогрозненски пайде, кхыча мехкдаьтта доаллача моттигашка. Мехкдаьттен газ цхьана дІаухийтаргйолча система производства юкъейоалаьчул тІехьагІа хьалха дІайохийташ хиначул дукхагІа дІаяхийта газ 2,5 миллион кубически метр я. Юкъера лаьрхІача Хаян-Корте, МалгІабик - Вознесенска мехкдаьттахой коллективаьта хинна пайда 5300 эзар сом да.

«Грознефть» объединенерча промыслашка укх тІеххьарча хана пайда эца йолаьбай пачхьалкхенна боккха пайда лун йолча сепарационни устройствех — гидроциклонни сепараторех. ХІаьта цига а лийсденнах цхьадоа кхоачамбоацараш. Эзниш йола нефтепроводни турбаш яц, шоа торо хулийтаргья лаьттан кІала бІаь е соьгІа градус йовхал йолча бола бергбола нефтепровод йилла.

Теха бурув кІоаргагІа а тохаш, хьалоаккха мехкдаьтта дукхагІа хилийтара кхоачаийе дела деннаш дукха да. ХІанз кІоарга скважинаш таххара араеца арматура, прибораш лаьрхІа яц 400 атмосфер давленеи 120 градус йовхалли мара. Цхьабакъда, [illegible] республикерча мехкдаьттахоша нийса 600—650 атмосферага кхоача давлени, хІаьта температура 160 градусага кхоач. Баьта давлени 800 атмосферагеn температура 180—200 градусага кхоачарба.

Мехкдаьтта лаьтон [illegible] автоматизаци ара [illegible] Іилма-тохкамен проектно-комплектовочни института, [illegible] «Виднипафтегаз» яхача керттерча института коллектив дукха хана деза цу доарІІамерча гІулкхьа тІа къахьегаш я, хІаьта хІанзалца кхоачашдаь хІама дац. Бакъда цу даькъе мехкдаьттахошта доккха новкъостах лу Грозненски мехкдаьтта института доцент вон. Г. Г. Поляков керте латтача кафедра, хІаьта цар кийчьаь прибораш еррийо арахьада яц, кІезига я уж.

КІезигагІа скважинеш [illegible] дукхагІа мехкдаьтта даккха торе я мехкдаьттахой цхьатарра къахьегахьа скважинерча шиш тІоанашкара мехкдаьтта даккха долалча. Цу гІулакха эша оборудовани яц.

1957—1960-ча шера телемеханизаци яь «Грознефть» объединенерча промыслашка. Цу хана юкъейихьа телемеханика система къаеннай. Цудухьа хІанз вай мехка тохкаш я дукха системаш, царна юкъе я Бритсоюзни хила еш «НАТ» [illegible] я. Из техна лаьнача тІехьагІа объединение промыслай балха юкъехьорта, цо боккха пайда а бергба.

Республика мехкдаьттахой дог тийша ба нийслу халонаш ява а еш, хьалханка лотта декхараш толаш кхоачашдергхьа.

А. ВАЙНШТЕЙН,
«Грознефть» объединене мехкдаьтта доаккхача отдела воккхагІволча инженер.

ДАИМ ХЬАЛХА

Итт шу да в Нохч-ГІалгІай химически заводе Болганов Юрий Иванович къахьегаш воаш. 1958 шера из училище ренача хана цхьаккха бахьа гІоалл йоала аьлкига сег красктерщикалла хьаланир. Хьинар далча, балха тІера волча Юрас чехка караерзав из говзал. Брак йоацаш ший задаш кІеххоачашдаь къахьега Ю. Колганов аппаратчикалла хьежаш. ХІанз воккхагІволча аппаратчик ва из.

Юрий Иванович къахьегаш бригаде хІара болхлочех массеш говзал йовза. Цудухьа дерригано болх бе торо хул цар.

[illegible] къахьегаш бригадерча доагІа а луш къахьегачарех ва коммунист Ю. Колганов. [illegible] 5-ча пятилетке [illegible].

Хьинаре болхло хилара соьгІа коллективна лахара нахьа дикка лоацажха доал аппаратчико. Из агитатор, партгрупорг ва.

Цхьа кутт дІабахийтабац цо кхоал лакха а йолаш ший производствени задани 120 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа завода администраци дукха ахчан премеш, Сийлен грамоташ тийшай цунна, хІаьта Юрий Ивановичa сурт а хоалча дикагІйолча болхлоя сийлен Доска тІа хьалтеха доал. Дика къахьегарах «Социалистически яха отличник» яха нахьа тІа йоалаш значок а еннай цуна.

Р. ГАЙСАНОВА.

КЪОНА ХЬЕХАРХОЙ

Наурски ягІерча школа педагогически классе денаш хиннарий занятеш чакхъьанай. Педкласс йосте а аьна хІанз научалхе экзаменаш дІалуш 60 сег ва. ХІаьнзе а цар болх бергбол моттиган болал а ягь республика районашк дІа-хьа хьежабай уж. Наурски района тайнатайнарча иргакарча школашка пионервожатеи болаш е [illegible] класса хургбола шо сег ватов. ХІаьта 58 къона хьехархо Бедана, Урус-Мартана, Шаьла, Ачхой-Мартана, МалгІабика, Советски районий школашка болх беш хургва.

Белгалдаьнна деза педкласс йоастаьккхача 60 сегах 16-на дипломш тІеиданаш дийнна хилар.

Л. ЕСАРОВА.

ТАСС-а ЗАЯВЛЕНИ

Германе Федеративни Республика политически дегІаахара маІаш тІа-тІа кхераманча хьал тІа доалаш латт. Советаш латта неонацизмаш шовинизмаш талгІа, демократически прогрессивни низашта тІетІар, реваншистски милитаристски уйлаш накха лекашка йоссар — иштта да ФРГ тахенара бекьхар. Малхбузен Германе кхолнарча дено европейски халкъашта керла гІайгІаш саготонаш кичйоаце тарлургдолча гІулакхага вуг ФРГ правительство политико. Цунна дукаладенна къаьстта уйла шийна тІаоаш я чрезвычайни оалаш долча законашка сихха нахкьаш бундестаг хьожлга чакхаьккхь мехка ФРГ доал деча партеш яь решени.

Деш дола къамаьа хІаьаара конституции хувцара а ший дешргеш нийзагІа тІадехкачен тІема - мобилизационни гІулакхашта мехка чрезвычайни положени кхайкое мукха луш йола вукха статьяш цунна юкъенхара а хьакъехьа да. Деш дола къамаьо Европерча машара дукхьача ерзаьча антидемократически милитаристски маІан долаш йолча йокхача акие хьакъехьа да.

Чрезвычайни конституце юхаеоаш е доазув оттаду хІанзарча конституце тІарча, къамьат де. кепайоазув лоахьха, объединенеш вІашагІъехка, почте гІолла дІа-юха ухийтача кахатий къайле лелае мукъа луш йолча статьяшта; парламента доархІамера полномочеш «юкъара комитет» оалаш йолчунга дІалу: бундесверах бахача наха наьаже дерс лелае [illegible] ду.

Конституци хувцара мехка чрезвычайни законаш [illegible] ФРГ-ана милитаризмаш [illegible] цун керттера [illegible] довнаш дуьзаденна да бундесвер кхы тІа а герсена кийчаьра, дукха нах хІалакбелол горд юкъе а [illegible] кхаш тІам [illegible] хІаьра иштта [illegible] дуга хоалаьнь оалаш дола тІемаш дараш мероприятеша. Чрезвычайни законодательствана ларде уле гитлеровски арсеналашара хьийна етьлаш тІаозара» нзея. иштта хьача чеххоа лепбиrга вахар бундесвера Нейтостратегически планашта тІадерзадар.

Чрезвычайни законашта конституце тІа хІанзалца йолаш хиннача «оборона хьал тІа» яхача положенеел совнагІа юкъейоалаш хьашт дале моллагІча хана а тІема хьал тІа хилар дІакхайкхе ФРГ правительствана торо луш йола «кхохкаленнача хьал тІа «яха положени». Вехха нах лорабара» цьена бахьан а лаькха хІанз машарнача хана а гІонна дола тІемаполицейски низаш лаьрха ФРГ-е вІашагІъехкаш я массех бІаь эзар сег юкъе хила везаш йола «гражданский оборона корпус» оалаш йолчун отряднаш.

Чрезвычайни законашка хьежжа ФРГ правительстваген генералштатаген боккха кхоач предпринятеш производствении программана, номенклатурина, производства боарама регламент уттае, бедален энергетически ресурсашта тІаькьожом оттабе а уж дІа-юха екъе а, предприятей профиль хуша е уж лІакъоала, хІаьта из доала хІама тІема производствашта гІемахя «бизнес» ец йолча йоккхийча концернай хьашташа ма аххава да.

Чрезвычайни законаш — из бакъахьегамхой политически, социальни бокъонашта доазув оттадара, прогрессивни партеш, профсоюзаш, общественни организацеш, объединенеш тоІаяра бодиккаш бола керда гІа. Мехка маІача нахаген кхалинахаган, профессии балха моттиги харжара бокъонна доазув я оттадеш, низагІа къахьегийта тарлуш хилар оттаду законаша. ЗаконегІа яц вьина хьекхайкее йиш йолаш я политически краш меттел, фактически экономически стачкаш забастовкаш, маларра аьлча гуччахьа леладеш да дуккхе болхлой бахкара хІабахари локаутаюи санна дола монополей оагІонгахьа болхлошта дукхалара репрессивни гІулакхаш.

Чрезвычайни законодательства хьакхайкаю тІалатта порядок толхае гІерташ волча моллагІчоа а «дукхьале яра йола гражданий бокъо» оалаш яр. Нагахьа санна антифашистски, демократически низаш порядок телхараш сенна а хІаьта неонацистски милитаристски партеш союзаши конституце доазонмна дизза тарлуш доле гІулакхаш леладу организацеш санна а ФРГ ІандІалаша доархІаш хилар тергал дича. «дуькъле яра бокъо» юкъелаккхар — из политически террора наькъаш хьаделла, берригача, шоашта хьешт мел бошача политически общественни деятеля неонацистски бандаш дену дола низеш нийсе лархІе гІертала да.

Мехка чрезвычайни положени оттаве мегаргІолаш доархІ нердача законодательство ФРГ правительства кьча решенегІа санна, иштта НАТО тІема блока решенега хьежжа а е ло ма яхкара в.

ФРГ чрезвычайни законаш шоай маІанга а дукхагІча хана лешага а диллача загадохийт нацистски Германии шоллагІча дунен тІема кийчьара гІулийх кхоачашдара, мехкара деррига ваха тІема накъье тІа даккхара тІадерздаь хиниц гитлеровски законахьара чрезвычайни законаш. Уж ла машара дукъалара зулам а лаьрхІа Нюрнберге кхячача дунен халкъашта юкъерча трибунало бекке даь законаш морган.

Шийна тераш тІа цо оза йиш яц чрезвычайни законий хьакъехьара лоше христиански демократаш бартa бахача малхбузенгермански социал - демократий кулгалча деятелеша лаьнача даькъо. Из тайпа позици къоабальни из министерски гІандаш хьалувацарах йовккхаш боле ший тайпара мех доархІаш болча дукхача социал - демократаша.

Бонна реваншистски тІема - политически юкъ чакхбаккхара бахача [illegible] Европе етта реальносташ бакъаьл [illegible] тІа латтача мехка политикана юха тІадерзалга дІазехаш лаьча гІовжий оаз тоІаe лаьрхІе да чрезвычайни законаш.

Цуне хІаиаже а шоаза хІалаклеш долча тІемий кхуврчале кхайсана германски империализма мгара агрессинегІа йолча гІонарашта ІаьдатІе долларга бола ниьъ цІенбеш да чрезвычайни законаш. Цудухьа да цу тайпара законаш тІаьшар — ва гаьна Германе Федеративни Республика чухьара гІулаих да хилар: цо юкъеоз европейски кхача халкьаьии хьошташ, массене а юкъарча машара хьошташ.

Германски милитаризмашен наийзманен дукъаларча къоесаме исторически опыт шийна чулаьца йолча Потсдамски соглашене керттера принципаш доархІнолген доархІагІа вайха кхоачашъеллен хьадеха бокъо я халкъай, хІаьта цар из кьа е дех Федеративни Республика политически никъ уттабеpшара.

Советски Союза кулгаленна гІоазаршка шоай дехкар доархІ ФРГ-е чрезвычайни законаш тІаьшарна дуькъаленна фе хилара цІаьнха тІаккехила а Европерча машара хьоштаьш тІехьале но йолаш уже законаш хила тарлуш хилара уйла тІаерзаелга а. ФРГ правительствана а цун политика никъ хьаллоаттабеш йолча малхбузехьарча державий правительствашта а ха деза ФРГ-е милитаризма, реваншизма, неонацизма низаш алсамдуьлара Советски Союза машар хургбоацелга а цу низашта европейски халкьий машари сатени цІакха толхабе ца магийтара машар безаш йолча кхьча пачхьалкхеноша цхьана дакза лаьг мел доала хІама ле из кийча йолга а.

АГИТАТОРАШ

Бовхана доархІамегІарча участкашка коммунистий вІашни лаккъара керттера терках тІабохийт Ассиновски совий-баьцдарий совхоза парткомо. Балхах дика кхеташ бола нах юкъе а болаш йоккха агитаторий коллектив я совхозе. ХІанз совхоза къахьегамхошта парте политика дІайовзийташ 30 соьгІа агитатор ва.

Политически болха план кхоачашъе балхий ханашка хьежжа оттаю. БІаьсташ планах бу хІана коммунисташа политически болх.

Дика организатор, кулгалхо санна ше хІавоавийтар тракторни бригада бригадира Е. Зимарина. Цун бригадерча механизаторашна аттарe дикагІа йолча агротехнически ханашка бу кхашкара болх. Масса хана лаьтта дика болаш ба цар беш бола болх. Кулгалхо хинна Іац бригадир, из ва воспитатель, агитатор. Дами вий бригадерча механизаторашта лагавоалаш, царна газеташ дешаш, беседеш еш хул из. Цо механизатораьта дуеш КПСС ЦК апрельски Пленума решенеех, дунен халкъашта юкъерча вахарах лаьца.

Дика вІашагІъеллай бригаде социалистически язь а. Хан-ханахьа итогаш ю хьа. ХІаьта хьалха латтарий толамех дуно каст-каста арахецача къахьегама листкаш тІа.

Баьцавоарий № 1 йолча бригаде болх беш я коммунист А. Мальцева. Цахадеш тІехкоачашью це балха нормаш, берригa болх дика бу. Парткома член а дика агитатор а я из. Къаьстта чІоагІа терках тІабохийт цо юртбоахана къахьегамхошна еча беседашта. Дунен коммунистически болхлойий болам чІоагІбар мел доархІам болаш да, вай Даькъе экономически низ болаш хилийтара хьинар ца кхоэеш къахьета дезаш хилархах дуеш цо царна.

Цар санна агитаторо болх дІаьхьош ба дукха кхыбола совхоза коммунисташ. Уж ба слесарь В. Попов, № 4 йолча баьцдарий бригада бригадир А. Бирилов, совхоза болхло В. Бугорский, кхыбераш.

КІезига йоацаш ец ер совхоза партком болхлой культурни хьаштий кхоачашдара а. Парткомо задани елар библиотекара вон. Удовченкова книжкаш дІа-хьа кхухьа, передвижкана художественни а юртбоахама а литература кийчъяра. ХІанз ерригача бригадашка я библиотечкаш. Ханханахьа нердадоах цІара книжкаш, керда газеташ, журналаш даь. Бахкхлошта хьалханка совхоза вахарах. дІахо хургдолчох лаьца къамьалаш ду совхоза кулгалхоша.

Цу деррига а доккха новкъостал ду совхоза коллектива къахьегама хьинар айдара.

Н. ГУЗЕЕВ.

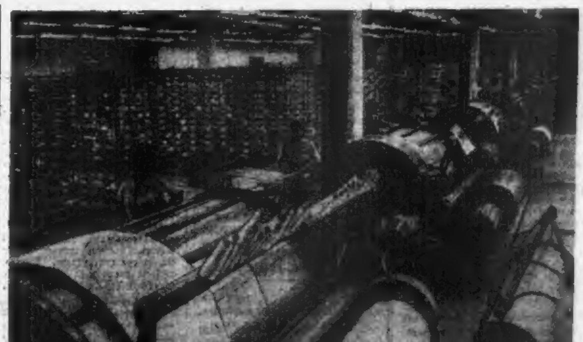

ЕРЕВАН. [illegible] 1,7-зза [illegible].

СУРТА ТІА: [illegible].

А. Баранова, Г. Багдасарян сурт, ТАСС фотохроника.

ХЬУ—ВАЙ ГАНЗ

ХЬУНАШ дукха хилара диллача йіьхий в Нохч-ГІалгІайче. Республика хьунашца дІалоц 370,8 эзар гектар цар 1-ча группагІара лаьтташ — 267,3 эзар гектарш 2-ча группагІара ераш — 103,5 эзар гектарш я. Хьун запас 41,1 млн. кубически метр я. Моттигашка диллача Нохч-ГІалгІай АССР-а хьунаш кхаь заькъ етгалу — шаьрача, доамашта юкэрча, лоамашкарча. Лоамашкар лаьнаа хьу чуІе цІеношта промышлении зІанеши хьалтьяга, вагонаш, кхыдола гІирсаш дарга йола, хІаьта къаьстта чІоагІа пайда эц вай республикерча попа хьумах мебельна промышленносте. Советски Союза итташ [illegible] мебельни фабрикашта кхухьийт попа хьу хІара денна.

Нохч-ГІалгІай АССР лоамашкара хьунаш, халкъа боахам хьунна ІалашЙоара нийсса. Іалаьмате боккхача лоархІаме я хий лорадара, хий болрам нийса лоаттабарa, лаьтта лорадара. Лоамин хьунаш дІо вокхухьаргдоацаш лаьтта чІоагІ а деш, ораш дуьхийтац, токхамаш текхийтац, новкъостал ду хьасташка цхьан боараме хий лоаттадара, Іамарч бІеж ца дахийтара, долха хиш кІезиг ца дахийтара. Хьуна лаьтта доккхаш долча мехех лорабу кхаш, цу тайпнара цар хьукъам лакхбара [illegible] а лоа.

Лаьтта лорадараш хин бараш нийсо лоаттабарa хьу боккхача доархІаме хилар тергал а деш, вай республике укх тІеххьарча шерашка лаьалоала гІулакхаш чакхдьхад хьун боахам, тоабаре — лоаман хьу теха йиш йоацаш нийса ераш хьу, хьу лорадара гІуллакх тоалдара юкъесай къахьегамхой депутатий районни юртий Советаш, шохьа хІана дац хьуна дукхагІа ду хІанз хьунаш дІайа гІара балхам, цу цхьан хана 2—3-зза кІезигденнад укх тІеххьарча шерашка бокъе йоацаш хьу телайга. Масала, хьунашка къахьегараша 1960 шера дена 22,9 эзар гектара тІа керда хьунаш дІаегІай, цапех 1967—1968 шерашка — 3,1 эзар гектар.

Нагахьа санна 1964 шерага кхаччалца Нохч-ГІалгІай АССР хьун боахам управлене системe сочий бешаааш вІалла дІайоІаш хиннаце, 1964—1968 шерашка сочий керда бешамаш дІаегІай 432 гектара тІа.

ХІаьта Сунжерча хьу лелераша мел боккха болх баьб ерригача Союзе доархІаш йолча «Серноводск» яхача курорта гонахьа хьунаш дІайоІаш! ХІаьта 3—6 шу хьалхагІа цу курорта гонахьарча босашка цхьаккха га нича яр.

1964 шера хьун бохам дІашагІбелаб городе климатически санитарно-эстетически хьалаш а Грозне къахьегамхошна салоІа меттигаш а, тоаяр духьа гороза гонахьа хьун паркаш дІайоІеш дечаш хьалхен аьния. Цудухьа цу боахамерча хьу лелараша 1964 шера дена 880 гектара тІа керда хьу дІаегІай гороза Октябрьски, Ленински, Заводской, Старопромысловски районашка. ХІаьта цу даькъе Октябрьски районе 200 соьгІча гектара тІа дІадегІад бола бІараш.

БЕЛГАЛДАККХА деза, республика хьунні балхлой укх шера хьунаш дІайоІара балхашта дика кийчбелаш хилар. Укх шера хьу дІайоІаргІолa дерригa лаьтта дика кийч а дань соалахе а Іоцилла, хьу дІайоІа графики схемaх оттайр, кхитта кхы дІахо. Хьун боахамий питомникашка хьалхеньай хьу дІайоІара лаьрхІа дика материал. Шоай ханнахьа ремонт а аь кийчйир тракторш, гаьнаш дІайоІа машинаш, и. кх. дІ.

Дика традици я республика хьун къахьегамхошна дІайолалье — пхе шера вІаштта бІаьсташ юкъе хьу дІайоІара балхаш дара шера план кхоачашьеш хьайолгІа Нохч-ГІалгІай хьун боахана управлене хьу лелераш, 1968 шера хьун культурни дІайоІара план а бІаьсташ юкъе кхоачашьай. ПланагІа 2500 гектара тІа дІайоагІа оаш хинна хьу 2530 гектара тІа дІаегІай. Шера планагІа 500 гектара тІа дІайоІа дезаш хинна боча бІараш хІанзе а цул дукхагІа дІаегІах. Дика кхоачашъяй механизацица хьу дІайоІара план (планагІа 1600 гектара тІа дІайоІа езаш хинна из 1616 гектара тІа дІаегІай).

Хьун культураш дІайоІача укх шера дика къахьийтад Грозненски Шелковской механизировани хьун боахамий коллективаш. Цу шин предприяте республике аттара хьалхарчарца, дика, лоашача агротехникех [illegible] ма уж балхаш.

Грозненски механизировани хьун боахамо (директор вон. М. Н. Чахкиев) хьу дІайоІара шера план 1968 шера 5 апреле кхоачашьай. Цига [illegible] болх баьб Гудермесски лесничества коллективо (лесничий вон. С. Межидов). Дика къахьегаш хилара белгалдаьний цхьан дена задани 120—130 процент кхоачашеш бола трактористаш Гезуев Мовлад, Джамалаев Усам, хьун культураш дІайоІараш бІаь Халимова Зебу, Т. А. Трембукова, Шилаева Айсет, болхло Джабраилов Абу, дукха кхыбараш.

Партеи правительстван решенеш кхоачаш а еш, гІонараш къахьега дика къахьийтар Шелковской механизировании хьун боахана (директор вон. Е. П. Матвеев) коллективо. Шера планагІа 550 гектара тІа дІайоІа езаш хинна хьун культураш цар дІаегІай 568 гектара тІа. Хьу дІайоІара болхий планаш тІеххоачашьеча хьинаре дакха лаьча Шелковской лесничество механизировании звенош: звеньевая Н. Резникова, болхлой З. Жильцова, А. Белуа, А. Кулешова, Т. Ивонова, Н. Овчарова, К. Семенова, А. Нарышко, Т. Литвинова, Н. Ветрова, А. Чекмасова, трактористка В. Камаева. Цу барт тайначи хьун болхлой звенос хІара денна задани 125—130 процент кхоачашьяй задани, хьалеш дола балхаш тІехдика а долаш.

Доккхий декхараш лаьтт Нохч-ГІалгІайчен хьунашни болх беча къахьегамхошта хьалхашка. Хьунаш хий лорадаран лаьтта лорадаран боккхача доархІаме хилар тергал а деш, республикера ерригa хьунаш 1-ча группе тІа а яьа, цу тайпнара, кхыа еш дукхагІа хьу [illegible] болла моттигаш.

Хоаш ма дарра, Шелковской Наурски районашкарча гІонараш тІа доалаш дожадеш хилар бахьан долаш гІун моттигахь хьун. Хьу лелерий декхар да, керттера правительствена решенеш кхоачаш а еш. уж гІонараш чІоагІъяр — цига гаьнаш дІайоІар.

Республика хьунашка хьалуаш дукха акха еш ба: ІадІаш, кхораш, эстеш, хьачаш, кхьабар. Из никета дукхагІа хьагулъеле чакхйоацаш вІаштІехьдаккха деза. Хьунаш иштта чІоагІа пайдола а йоккхарий лоамара а.

Доккхий декхараш лаьтт хьун болхлошта, республика ерригача общественносте хьалхашка хьун рузкъаш лорадара даькъе. Хьун законаш толхадаь сег цхьаккха а бехк ца беш вусадоацача, бокъо йоацаш хьу тийда моттиг цхьаккхa а хьегуча ца йоаккхаш вусарйоацача тайпара вІаштІехьдаккха деза гІулакх.

Республика городашкеи промышлени бахача къахьегамхошта кийчъеш салаІа моттигаш а, цудухьа вай массане а декхар да гонахьара моттигаш хозача куцехьа хилийтара цу зонашка гоалаш дІайоІар.

Шеко яц, республикерча хьу лелерашен ерригача общественностен шоашта хьалханка отталаь бехктохкаме декхараш сийлаха кхоачашдергхилар а цу тайпнара вай Даьхен хьунашкара рузкъаш лораден дебадаран гІуллакха юкъе шоашкара доаттІоаш дезе дакъа лоацаргхилар а.

А. АРСАНОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР хьун боахама управлене производство [illegible]

РСФСР
ЛАКХЕХЬАРЧА СУДЕ

ШЕ ВУВЧА КХАЬЧАЧА САГ ВЕР

Укх тайпара хила тарлу: цхьаннена чов яь е кхыметтел из вийна, хІаьта вож, из лаьр бехктохкаме а воацаш. Шийх хьалетачох ше лораеш ший кара мел йолча средствашца дукхьалъоттапза ца воалаш нийсъеннача моттигий хьакъехьа за хеш дала къамаьл. Уж тайпа нах уголовни бехктохкамах мукъабоалийт закона, нагахьа санна лоравалар «хьалатара маІанген кхерамген» хьежжа хуле.

Цу тайпара моттигаш къаьстта дика тахка еза, цо тохке судебни гІалаташ хилаза дусаргдац: е чов хІаь дуламхо законагІа боагІача бехктохкама кІалхарваргва, е лораваланза ца воалаши кхерама маІанга хьежжан лоравенна сег суде гІоргва.

Иштта нийс а делар из Грозне гражданинаца П.

Ларена юхе йий молин лаьтташ из. Цунна гаьна воацаш футбольни матч яишаш лаьттар [illegible]. Шийна «дукхаезача» «Кайрат» яхача командах цар аргІа йоаза къамаьлаш деш хьа а хеза, цун садаккха эттаб П. Из за легадац «Арарат» «дукхаезаранта». Къаьстта хьаьралнна пареа иаІ. Б. Шийна халахетар «даьтча» тІаккосеннаш из, вохза а аьь цунна бийнаш детта волаваннав. Пизаш гаьнха цхьатарра тІанар: хьагІа вола П. лаьтта кхазв, хІаьта цунна тІа а хайна ваьгІав боксер Б. Хьалъий а вен асфальтах Іохийттав по из.

Вера кхерам тІаэтта хиннаб сага. Миччабесса даькъадале а, киса лелашу мукъ хьал а лаькха, хьорваьнача Б-ена из киташ даьхийтад П-ес.

ПайгІанца чакхдаьнна из уж: ихх ла аньнача гІолла Б. веннав. ГІулакх мишта хиннад бокъонца тахка а ца таххаш, суде хаьна воаладаш аккха нах ну хІ техай П-ена.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча суде чІоагІдаьа из приговор. ТІахьожаш оттабара хьесане цу дешага хьежачул тІехьагІа РСФСР Лакхехьарча суда Президиума гучадаьннах, П-ес лорабалара бокъонаш йоагІачул тІехьаьа на хилар. Цунна дхь хинна приговор юхаданьнад. П. гІулакхаш зулаше да ала болаш ца хиларах доаш кхы духаргдоацаш соцадаь.

(«Советская Россия»).

РЕСПУБЛИКА БЕРКАТ

КХЕТАМЦА ПАЙДА ЭЦА ЛОАМАН ДАЬГIЕНЕХ

Лоаман даьгIенех пайда эцаро йоккха гIо йина ю республика колхозашта совхозашта. Аьлча кхоачам ба Iаьсий, детта доахан, жа, лоаман даьгIенашка дажаш хилча, шьарча аренашкарча боахамашка хIара шера кхоачалла доакъарийна лаьрхIа культураш дIае езаре йолаш дола бIаь эзар гектар гаргга аьха лаьттан кхоаш хилар. Цу аьхан хаина доахан дажаш йоаккхача юкъа дулх кийчдара план 50 процент совгIа кхоачашъе а дукха хьоанал йоаллача шурий 20 эзар тонн гаргга аьхка а йиш хургья лоаман даьгIенашка.

Хьийкъа баьцаш йолча лоаман даьгIенех шерой-шера дукхагIа пайда эц боахамаша. ХIана доахан доажаде боахамашта дIаенна 120 эзар гектар гаргга лоаман даьгIенаш я, вагахьа санна кердача пятилетке уж карагерзайола тоъайола даим делае колхозашта совхозашта хIа а хургйолаш.

Лоаман даьгIенаш карагерзаярга дIахьайта ругкъа шолхонца кхаметтаотт. Масала соахка лоам дига 54 эзар бежан доажадаьча республика колхозашен совхозашен зарегIча дукха 36495 центнер лькхар. Республика бIарча хьайнача из дакхарга дIабаьхи мах юкъера лаьрхIача 19 соми 92 кепиги хилар. Iаьсел соннагIа республика боахамашка доаман даьгIенашка деладир детта доахан а — 5400 етт. Царгара лькхар юкъера лаьрхIача 3,9 процент хьоанал йолча шурий 20969 центнер, хIаьта Шелковской района колхозашка 4,1 процент хилар-лоаман даьгIенашка доажадаьча доахана шурий хьоанал. Лоаман даьгIенашка дажа хIара шера этара дукхагIа доахан кхувл Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоз. Иштта соахка лоаман даьгIенашка 1357 етт боажабаьча совхозо 3973 центнер дулх лаькхар хIара центнерага баха мах 8 соми 01 кепиги а болаш, хIаьта республика бIарча хьайнача 7 соми 36 кепиги хилар из кхачагIа лаьрхIа хинача 15 соман 50 кепиган меттел.

Лоаман даьгIенех пайда дикагIа эц жа леладераша а. Наурски района «Терский» совхозен «Россия» яхача колхозен опыто боккъонца дег теша а дош, хьахьокх, къулбехьарча бесешка, лоаман даьгIений евзагIа йолча участкашка, морса тха дола жа меттел, литкъа тха дарин а доажаде йиш хилар. Соахка республика колхозашен совхозашен лоаман даьгIенашка 13911 устагIа боажабаь совнагIа 1042 центнер устагIий дулх тIаккхетийтар, вешта аьлча деннен бийсаннен хIара устагIанна — 80 грамм. Жа тоадалийтара гIулакха дика хIамаш карагIдьаьнад 952 устагIа боажабаь хIараннена деннен бийсаннен юкъера лаьрхIача 165 грамм дулх тIаккхетийтачен хIара центнерага 8 соми 43 кепиги мара ца доаш, вешта аьлча соннагIа тIаккхетийтача дуллага бодача мыхал кортIаза даргIа устагIан дулх даьккхачен «Назрановский» совхозе жа Iунта.

Укх шера республика колхозашен совхозашен лоаман даьгIенашка лажа доккхийтарга 56 эзар Iаса, 7 эзар совгIа етт, 59 эзар устагIа. Цунах боахамашта боала пайда — Iаьсаттен женен соннагIа тIаккхетаргдола 41 эзар совгIе центнер дулхи 7 эзар гаргга центнер шурен. Лаьккан маьнкаш тIа оттадаьн хьалкхувла доладеннад доахан. ХIанз лоаман даьгIенашка хьалдига даьннад 30 эзар совгIа Iаса.

Доахан лоам дажа дугалга дика вIаштIехьдаьнхад 5 мае дена уж хьалкхувла йолаеннача Шаьла района юрта боахама производственни управлене боахамаша. Махкажой кхача лоаман даьгIенашка Iаьсий хьалкхувла лаьрхIа кийчъаь 10—15 машина еннай «Шалинский», «Автуринский», «Джалка» яхача совхозий директораша. ХIана районо лоаман даьгIенашка хьалдигад 3000 совгIа бежан, хьалдига кийчдеш детта доахан а да. Хьалбйта лаьрхIараш 1500 гаргга етт ба. Соахка района боахамашка лоаман даьгIенашка 450 етт делабаь 1710 центнер хьаьнача шурий лькхар, цхьа центнер лаккхарга 5 соми 59 кепиги мара ца доаш, вешта аьлча планнIа лаьрхIа дечачул кхоза кIезигагIа.

Доахан дажа доам хьалдугаргда соахкарчул дикагIа вIаштIехьдаьнхад Урус-Мартана района совхозашка «Горец», «Гехинский», «Красноармейский» яхача, Мичурина цIерагIча совхозашка хIанзе а лоам дажа хьалдигад 3000 совгIа Iаса, кхетта 1300 гаргга етт кхы а хьалтIабургба.

Доахан лоам дугалга дика вIаштIехьдаьнхад Грозненски района боахамаша. Скотникаш бежа Iуйн бизза Iаламбаьб эшшача инвентарада, спецбарзкъашца, кхачан продуктащца. Хьалдуташ дола деррига Iаьсий эза, номераш отташ, бехктокха ме хургболча назага актех дIаденна да. Iулаш а дагь вIашагIтоаде хьалхагIа хьайбашта инфекционни лазараш ца хилийта маьлий тезад, фачкаргаш ца хилийта дувчаза. ДIашае района колхозашен совхозашен лоам хьалдигад 6000 гаргга Iаса, хIаьта деррига а района боахамашен лоам дажа дига дерзхIараш 13 эзар гаргга шинаргага сиргIаш за.

Ачхой-Мартанен Гудермесен района территорешк тIарча Iаи даьгIенашкара жа бIаьстан даьгIенашка хьалдугалга теттара ва кхоачашцу Советски Веданен районий колхозашта. Республике чIоаггIа даржаш датташ лазар доллашехьа а Советски Веданен районий боахамий кулгалхоша жа автотранспортца лоаман даьгIенашка хьалдугалга вIаштIехьа на а доаккхаш, лаьхка дигийтад уж. Цул а вогIа хар, колхозийи юрта боахама производственни управленей зооветперсонало Iулаш лоам хьалгIортдаш наькъаш жа Iунта балгал ца лалав, тIаьта из бахьан долаш хьалдаллар дола Iулаш кхыча районий территореш тIа хьалелла меттигаш нийсъхар а.

Белгалдь наькъаш тернал ца а дош кхувл доахан лоам Сунженски района боахамаша. Масала, мукъабенна боашщетьа а, Ленина цIерагIча колхозо, юрта боахама производственни управлене пхьакха дузале а ца ец, Урус-Мартана территоре тIа гIолда лоам дигад Iаьсий, наькъа декха ветеринарни тешал а доацаш.

Доахан вийа лоам хьалбаза скотникаша беха Iуйн инвентараш кхачан продуктанаш во Iаламбаьб Гудермеса района «Дружба» яхача совхоза дирекце. Совхозо хIанз а вийаза Iулаш вийа лоам хьалбйлача наха эша оасаш, тикенаш, танакхаш, тIаьагIача топарашта тIаьтехкаш нураш. Тукх меан санна йолча минеральни подкормкаца Iулаш Iаламзаьлаш пхьайолча колхозашен совхозашен. Къаьстта йоккхий халонаш тIаккхьчан нувраш, малатеш, кхыдола товараш эца аттача хина.

Цхьабакъда, скотникаш спецбарзкъашцен тайп-тайпарча инвентарацен Iалаш на бара кертера бехк тIабуж кхыча организацента а. ДIахказа ширанка а санна во хьож Росметребсоюз ну товарашца скотникаш Iаламбара денага, йиззаза кхоачашьйн колхозийн совхозийн заявкаш. ХIанз а къоастадаь залана да лоам ловзе доахан вийа балха боллой хилалза заргдоацача товарашца — сецаца, цIанторгашца, шекарца, хьоашца Iаламбара доли.

ЧIоаггIа лувла хIамаш да Грозненски головной Мелкомбинатага а. Мужечен даьгIенашка соахкехьа шура дIачуйиъ ренцна пунет тухьелла оаш ар Мелкомбинет. Цхьабакъда, пунет хьа а йийллаьн, хIаьта Урус-Мартанен Ачхой-Мартанен районий совхозаш 50—60 километр гаьна аха йийзар шура дIатела, из бахьан долаш доккхий зенаш а лоам, хьалоннаш а Iувнеи, къаьстта а чIоаггIа йовхаш йолча хана. Цу белгаьлча районий боахамаша догдоал, укх шера доахан дажа далача хана мел аьлча а сеноагIа шура дIачуйийргйола пункт цу заьгIене Молкомбинате хьаслдарга а цу тайпара дикагIа йола шура дIачутелга дикка аттача даккхарга а.

Совхозашта геттара кIезига новкъостал ду нашшаш наькъаш дехкачен тоалечен Управлене. Республика колхозашен совхозашен оттаьча мероприятех 1967 шерахьа а оттаьдар лоаман даьгIенашка дулха 57 километр наькъаш дехкигга, хIаьта иштта 49 километр укх шера а. Цхьабакъда, белгалдь балхаш дIадаьц наькъаш дехкачен тоалечен Управлене. Цул совгIа, ца кхоачашбаьбац «Горец» яхача совхоза детта доахан дажача Белобаси Яхки - Чарон яхача даьгIенашка а Зарки яхача даьгIене а тIадолха 18 километр дIаьха наькъаш дахкара хьажехьа Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето баь соцам. Укх шера а уж дахка йолалц дага ца Управлени, «Сельхозканалпрофсоюзстрой» экспедицие трассировке ерригга проектно - сметни документации 1967 шерехьа а дIачуеннайоллашехьа а. Наькъаш тоадара хьалйцача 50 эзар соман пайда ийиабац «Горец» яхача совхозе а.

Республика боахамашка лоаман даьгIенаш карагерзайтара укх шера даьгIенашка доахан доажадерашта хьалде лаьрхIад 520 квадратни метр чуйе моттиг йола цIеноаш, 1000 бежана лаьрхIа хьайбай помещенеш, 2 ветучасток, машинаш тIехьайола 2 тIий, 40 моттиг йола бани, 40 квадратни метр моттиг йола контора, 300 метр йIаьха водопровод, 5 гIув, хьамина хий меладу 8 моттиг дика тоа а яь кийтъе.

Цу ерригача мероприятеша республика боахамашка йиш хулийтаргьа Iаьсий жа дика дорсталеш лаьхача кондицегIа уж паччаьалкхена шоай ханнахьа дIачудаьга Iаламден.

А. РЫНКО,
Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама Министерство воккха вола зоотехник.

ХЬОКХАМ ЭЦА МЕГАРГБА

Сандженски Советски районе кхашкара балхаш. Колхозой вайм кхашка ба. Хоза хет царна хила болх а баь тIаккха иштта дагIа, сакъердане салоIаш. Ва кхоачашду лаьрхIа царна гIулакх во авнаш вIашагIъехкача шийттъ агитбригада. Уж а районни культура цIеи а юртахкарча клубе а.

Дика новкъаду агитбригадай кулгалдоеча салоIаш дика вIаштIехьбаьнхача кхайоа ду балхаш а оасаргIа хургдола. Цулувьа шоаш вахетта дика вIаштIехьбаьнхача хьеж уж колхозой салоIаш. Хьокхаш болх беш а Гучум-Калински (заведующи А. Ахаев), Мугуп-Калински (заведующи А. Арабиев), Пликтовски (заведующи Л. Сулейманов), яхача клубий агитбригадаш.

Къаьстта бувц бокIа Малхе Барайш яхача юртарча клуба агитбригада болх. Юрарга а бархI сар шера ваш агитбригадаш. Баькъа, цкъа концерт а оттадаь уж дIабахача шоашгIа вха бозгIабезар яхаш сатувсаш хул йерра юрта боахаш къахьегахой.

Дика самодеятельни коллективаш я цу агитбригаде вIашагIахийттар. Каст-каста эргийоах шоаш уттадече концертий программа. ДукхагIча даькъе программа юкъе хоагIа илли, халхараш, драматически сценаш моттигерча темех хул. Дика къахьегаш вар хестаду, хIаьта балхах къехкар бехкаха. Бригада активисташа — Ахаева Тамарас, Аккараша Хасановгiар Макхаса Молеси, Алиева Раиза кийчъюш художественни номераш массаенна хоза хеташ я.

Къахьегахой тIехь - тIехьагIа культурни детIаухьийта кхета а дош шоаш кийтъеча дIара номера боккха тIеркан тIаьбойт цар. Шоай балхах мутъа мел йолча хана уж кийтъа.

Агитбригадаьнра цIахха а ца къасташ ва юрта пропагандист — Малхе Барайш яхача юртарча бархI шерарча школа хьехархо Тумгаев Жарис.

Тайп-тайпарча темех, къаьстта къахьегамхоашта довза безам болча, дукха даккъашта юкъерча хьалах лоацаш ед ца, беседаш я, цIакха а литаш шийга дь шоллагIа хаттар жоп ца лун. Цхьаза ше деллача жопа цо дукха раьа ца хилча, цу тема хьакъехьара кхы а факташ гулйой кха ваьхача да из тоцщ кIаьнка хьакх а дой хьа дикагIа кхетадергдолча тайпара душ. ТIакха боалхьашта метта цунна шийна а салоIаш хул.

ДоагIIача тайпара дика гIулакх ду кхашка балхаш дечара районни культура отдела автоклуба а. Автоклубе чуйоагIа кинопередвижка, районни культура цIен агитбригада, районни библиотека книжни передвижка. Цу кIаранена шийнай гIулакх дика доза. Къахьегамхошта хоагIа хета кинофильм гойт кинопередвижка киномеханика, книжни передвижке эшаш доза книжкаш, керла журналаш, газеташ хул.

ХIаьта агитбригада концертни программа геттара сакъердамо хул. Цар фу ду аьлча, шоай дIакхаьччарча шоашта бIаргалайна дикадар а вон дар а белгалдеш [illegible] кхаш, кхы гаьна а ца доаккхаш концертни программа [illegible]. [illegible]

«Знание» обществон районни отделено лектора шийна новкъарло хилан автоклуба чуйоагIа агитбригада. Дика лекторашта ба КПСС районни пропаганда агитаци отдела заведующи Ш. Оагуев, ВЛКСМ-а РК секретарь С. Савгоев, районни больнице лор Ш. Мигуабаев, кхыбараш. Царна [illegible] хама агитбригадашна хул.

Белгалдаккха деза цо [illegible] бригадашна [illegible] гIулакх де автоклуба вIаштIехьдаьнзар. КIирах [illegible] кхашка арайоал автоклуб. ХIанзар ца 47-за ара а [illegible] хиннай.

Цул совгIа кIиранде шоаш кхашка къахьегаршта болхе [illegible] агитвоаш хул. Цунна а автоклубе, медицински машина, автолавке Ши-шийй дензараш [illegible] кхоачашду хIаране. Балхлошта езаш дола товар [illegible] йола автолавка, лор эшшача новкъостал деннайча ва, укхаза тайп-тайпара беседаш я ца. Сакъердамо [illegible] оттаду агитбригада самодеятельни артисташа, хоза кинофильм хьоаш кинопередвижка, иштта кх. дI. а. Лийнахьа массехк бошта [illegible] кхоач агитвоаца гIулакх.

Йоккха гIерно ю кхашка къахьегачар района библиотекай болхлоно а. ХIара библиотеке хIана оа аьнка библиотечни-передвижкаш а. Цар цIенаш а корда газеташ, журналаш хьалийтац боллаента.

Лаьш кхашка го йоаш а библиотекарш Янгулбоева Марет (Малхе Барайш яха юрт), Мешиева Мали (Памятой), Мациева Жухьарат (Лой), Магомадов Нур-Махьмад (А. Шерипова цIерагIа колхоз), дукхаш кхыбараш.

ЧIоагIа къахьег цар кхыча агитационно-массови пропагандистий, кхашка беседаш я, чIоаггIа хIахоаш семинараш, книжни обзораш я, арахеш къахьегама листокаш, «Молнеш». Кхашка къахьегачаро гIулакх деш цар бу боах тIехьагIа а накъайоал библиотекарашта. Цу шиоа гIо ду библиотекашкара дола книжкаш кхузарош дукхагIа хилийтара.

Иштта сурт да толаш Советски района йортбоахама къахьегамхоашта гIулакх доча культурни фронта болхлоша гойтар. Кхы дIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьега лерзI цар.

И. [illegible]
Советски районе культуре отдела заведующи.

БАЛХО КIЕЖЙОАХ

Пятилетка кхоалагIча шера «Самашкинский» совхозо общественни хьайбай продуктивность лакъа ма тIоаргIа лаккъара виикъльцаб. Цунца дувзаденна йоккха терко тIаьхийтай чIоаггIа доккъархий кхачам хилийтара.

Боахама специалисташа — зоотехника ноа, Тепсиевен агронома ноа. Гезуевен хьалхе уйла а яь вIаштIехьъккхай бахийзара конвеер. Из вIаштIехьдаьккхаш теркалъай цунна юкъейолла культураш хьала - тIехьа кхачара хиаш. ЧIоагIа доврIIаме да баьцарча конвеера участкаш фермагара дукха гаьна йоацаш лаш хилар а.

Шортта кхоша, витаминий доакъар хилара дика влиянн яь хьайбай продуктивность лакхъяра. Соахкарчул ходалдаш кхзамдаьнад маша. Дакха хьоккхамаш довз вов. Ансаров бригадир волча цхьоалагIча отделене хьайбаш леладераша. Ви бетта хIара кховбача Iаттагара лаьрхIача 700 килограмм шура лаьккхай. Шакбулатова Кебирата ше лелаеча группа хIара Iаттагара 768 килограмм шура лаьккхай, Витергаева Зайнапа — 684 килограмм, планах 520 килограмм яккха езача метте.

Хоастае йоагIаш я бригадир Зураев Улбии вола шоллагIча отделене шурий - товарни ферма коллектив. Укхаза юкъера лаьрхIача хийнахьа йоаккха шура 2025 — 2030 килограммага дIаккхаьчай соахка цу юкъагIа 1890 килограмм йоахаш хиначе меттиге. Коллективе болаш ба шоай малкаш а. Уж ба: тIанийцача декхарга хилача 485 килограмм яккха йийзача 707 килограмм яькха Муртиева Зайнап, тIанийц декхар назамиссел дола 616 килограмм лаькха Бециева Алпату.

Хьайбаш леладераша юкъе хьалхарча моттиге ба кхоалагIча отделене шурий - товарни ферма къахьегамхой. Цхьаболча доаркхаша рекорни маша лаьккхад укхаза: хIара кхоабача Iаттагара 830—960 килограмм.

Хьайбаш витаминий доакъарца гуйра тIехьаяххалца Iаламдаь хургла совхозе. ХIанз доакъарийна шоалагIа хьажкIаш дIаюш пайда эц укхаза доахан доажаль даьнача участкех. ЦхьоалагIча отделене доакъарийна хьажкIаш дIае лаьтташ кийчдарах башха-дика леархIабу тракториста Андиев Iалхал-Маккат, Исаев Муса, Муциев Iадийльхьаш, кхыбараш. Хьайбаш доажаь гурахьа баьна керх баь бахьанчуй тIехьагIа цу участкаш тIа хIане совхозе ерригга а 450 гектар хьажкIаш дIайийнай доакъарийна.

Боахама дикача дакьа а на йоагIа тIайоагIача хана уйла ю совхоза къахьегамхоаша. Чунйнна кийчдеш латт тIожа доакъар. ЦхьоалагIча отделене шурий-товарни ферме хIанкалехьа тIаззай башха-дикача эшеркови аьла оттакаш товнаш. Доакъар тIалзача дикача сагIора шоаш хьагойтаб шофера Паршоев Магдана, трактористаша Дибаев Алтеи Зузуев Халидаш. ХIаьта йол тIайоттача дика доархIабу болалой Умаханов Макитта Коев Ризвани.

Ударни тайпара лел доакъара аргIаш делга. Цу балхашка пайда ийбу стогометателех. ХIанзалехьа а аргIаш дь даьннад 40 совгIа гектара тIара хьекхача доакъара. ХIара гектара тIара вьла 35—36 центнер йоах отделене къахьегамхоша.

Доакъар доахача бригадай къахьегамхоша тIа-тIа лакхъю бахкий темпаш, ха бола ялат чуяца доладалехьа уж чакхдаьха баля я лаьрхIад.

Лаьтта делалераша а беркате хургдолчоа тара да ер шу. Дика лард еллай ялатий хьувзана. Ка болча ялаташта хаппахьа подкормка яь, 528 гектара тIа хий хиллад. Цу гIулакха дика къахьийгад поливальщикаша Бахаев ХIарона, Ивашев Хамаха, Митиев Гилане, дукххача кхычар. Аьа доаш ва кхаш леладераша тIакхийта ниаш керза дайна на хилар. Ялаташ боккъало а башха тоаденна хьальаттад.

Шоашта доккхий декхараш тIайцад свекла леладераша. ХIара гектара тIара 200—250 центнер свекла чуаца лаьрхIад цар. ХIанз хьаттай лакха хьувкьаш баккхара эгара бехкткхачегIа йола ха — свеклана Iунал лара икъ. ХIаьта свекла леладераш вIенкашта цу балха тIа а бийраб.

ЦхьоалагIча отделене дика цIи хеза я Исаева Маккий звено. Цу коллективага лелае дIаеннад 44 гектар свекла. Свекла леладераш хIаналехьа а йистебаьннаб шарошка лаь бальоагIаш нийлахьаь.

Б. [illegible]

Iилман конференци

Соахка, партийни дешара шу доладуча хана вIашагIъеллар КПСС Грозненски горкоме школашкарча, дешара заведенешкарча, профтехучилищашкарча, хIаьта иштта медицина, культура, искусства учрежденешкарча партийни организацией секретарий университет. Университете дешаш хиннарша Iомадаь партийни организацешнии а идеологически а балха дешаш, культура а боазам а дегIабарах, искусства дешах, кхийолча а вешешка лаьрийIаза.

Укх деношка дешара шу чакхдаьккхаш итогий Iилман конференци хилар университете. Конференци хотальар В. И. Ленин ваь бIаь шу цкъара.

Конференце балха итог еш къамаьл дир КПСС горкомерча марксизма-ленинизма семинарча университета директора ноа Розенцайта.

С. СУЛТАНОВ.

АЬЛАХ ХЬАХУЛ АРГIАШ

Дика къахьег йол хьекхача «Гудермесский» совхоза цхьоалагIча отделене къахьегамхоша. Йол дика, белокаш, кхыйола витаминаш йоаш хилийта, из довццача хана хьакхькьела гIерт йол хьоккхаре. Дукхагга йоацаш дика къахьег цар. Сотбаша, Iуйрийна дь сакъорт доала, дIабоадьбу цар болх. Дик дIоаделча агрегаташ сецаю Йоал даьгIаьлайгадца. Цудухьа хьекха йол витаминаш шорта йолаш, гIа Iо ца дешаш хуф. Иштта кийтъаь йол доахана дика ю.

ХIара дийнаьа 25—30 етт арадоал аргIе. Царе цхьабараш люцерна хьекхаш ба, вошаш йол хьегульеш, аргаш деш ба. Опыт йолаш, дIадалача шерашка а уж балхаш дь къахьегамхой ба укхазара барашь. Парех ба механизатораш Альтемиров Хасии Абдулмеджидов Хьамиди. Шоай стогометателашца хIаране дийнахь 30—35 тонн йол хьалду цар аргIаш деш болча нахага, планах йоагIар — 25 тонн мара йоацача.

Дукха вах ба укхаза болх дика беш, бакъда, къаьстта белгалбаха безаш ба Талгитов Iусман, Арсамиков Iалахи, Мудалов Хьамид. Ше къавалар тернал ца деш, аргIаш деш болчарна новкъостал де вера Мудалов. Моттанар лагийча наьа вокхача сага аргIаш дулургда аьнна, бакъда, Мудалов шоза бе а дела балха дIаэттача шоей уйла хайнар цар: воккхача сага тIехьакхе могаш сае хилазар бригаде.

Иштта лика бола бу Талгитова а Арсамикова а.

240 гектар люцерна я отделене, цох дукхагIйола найда хий дийтта я, цудухьа лаьтIайоала буц лакхен данна а.

— ХIара гектара тIара цкъа хьекхаш кIеанагIа лаьккхача а 20—25 центнер йол хьекх оаха, — дувц цхьоалагIча тракторни бригада бригадира Н. Ф. Стойчева, — хIаьта кхы а шоза хьакха иа еалй из. Оашош уйла ергъа-кх оаш йол кха хургъа.

— Мангал хьакхара болх цхьалдаш леларгйолаш ерригга найда участкашта йийкъай оаха, — йоах отделене агронома С. Хамизова. — Фу найда ба цох хьахулар? Участкашта тIара йол хьекха а гулъе а оттагIа я, хIаьта деле из тIоадлаллехьа аргIаш де а кхув.

Иштта латт укхаза йол хьакхара гIулакх. ХIанз сайна, из болх дIахбоде шортта хургда отделенега доакъар.

Дика болх бу мангал хьокхача тракториста И Мужилова, Х.-М. Муслимова, кхыбараша. Дийнахь 10—12 гектар люцерна хьокх цар хIаране. Из шин норма я.

И. ДЖАМАЛОВ.

СУРТА ТIА: аьла аргIа деш боалх отделене къахьегамхой.

В. Ершова сурт.

ЦХЬАНА Ю УЧЕНЕШ

Варшавски договора махкий вIашагIхийттача тIоабаьцача [illegible] штабо плана хьахача 1968 шера июнь бетта Польски Чехословаки территори тIа цхьана командно - штабной учени хургья.

Учениешка дакъа лоацаргда Варшавски договора махкий эскараш бIуний [illegible] тайпай штабаш.

Учени цар кердIор—тIоалапе операцеш [illegible] бIуний [illegible] кулгалдарош [illegible] штабий тIехь болх [illegible] дIахо лакхьалга.

Варшавски договора махкий вIашагIхийттача тIоабаьцача эскарий главнокомандующийга кулгалда хургья учени.

(ТАСС).

ЮРТА КХОАЧАМАШ

НОТ–СОВЕТСКИ ЮРТА БОАХАМЕ

«Наша Родина» яхача кубански колхоза председателица Черкасов Тимофейца дукха гобаьккхар оаха цо кулгалдеча боахама кхашкен фермашкен гIолла. Нахах деттаделар тхо, царна хьамальаш дир оаха. Цкъа иштта го а баьккха тхо юхакхаьчача хана колхоза правлене дIачухха шогIаш Черкасова письменни истола тIара хьа а ийца сога хьаккоадийр совнача беттаргахьта юкъе йоалла йоккха тон:

— Тха керттера книга — оттшера оттань артела перспективни организационно - боахама план. Укх тIа, укх цифрашка, — тхо хьоане, наха дерхIараш.

Цу сарахьа сайна дIадихьар аз «керттера книга», хIаьта бийсанна, тIера хьал ца воалаш, цхьаккза оагIув юкъе ца еташ хьежа чакхваьлар со хургйолча колхоза сибатага. Къахьегаш Iилман лаэрда тIа вIаштIехьбаккхара методаш Iомар, ялат, дулх, шура, шекара свекла, гахараш дахара производство потока тIа лакхар, из бакъонца боарамеча дийнех дешар — иштта я колхозни организационно-боахама плана керттера положенеш.

Специалистанов антиаж отталь из ва дуга биннар Краснодарски юрта боахама Iилма - тохкаме институтa Iилман совета дIаэллаьй сессе эссаленешка, хIаьта цул тIехьагIа Москве Ленина цIерагIча юртбоахама Iилмай Академе презилиума заседание.

Махка чакхйоаккхаш латтача экономически реформе советски къахьегамхошта творчески вилан чулоссалаьд, къахьегама оасарае лакхагIа йолаш болх ба, къахьегаш дикагIа вIаштIехьбаккха ийтад.

Колхозашен совхозашен шерваш дIабаржаш латт къахьегам Iилман лаэрда тIа вIаштIехьбаккхара тIехьаро болаш. ВIаьж боахамашка вIашагIъехкай къахьегам вIаштIехьбаккхаро кIезиг - кIезига доаккхаш Iилман лаэрда тIа доакхаш йола НОТ-а советаш. Советашка — царош керте, массаза а, боахамий кулгалхой хул—хьинаре бола бу специалисташа, хьалха латтача колхозахоши совхозий болхлошен. НОТ-а советаш вIашагIъехкай юрта боахама областной управленешка я. Цу проблемашка хьожаш я къахьегам вIаштIехьбаккхарен нах теларен Ереносехкаи Iилма - тохкама институт а.

Экономически Iилмай кандидата Юрий Бузылова — институтa кулгалхоех цхьанне — дуви:

— Колхозашкара дукха письмош ух тхога Iилман лаэрда тIа вIаштIехьбаккхача къахьегам производственни юкъебаьхьара шоашта новкъостал дар дехаш, цхьабакъда, из шаблонагIа хила йиш йоацаш гIулакх дац. ХIара боахаме хьалаш шин-шин да, бимзаловаш ний а. Уж дешаш къесталара тха институте боахама расчета принципаш тIа вIашагIъеддай къахьега организаци — «Центр-НОТ». Цун болхлоша, колхозашен совхозашен дIа а укаш, циттача уттаду экономически лаэрхIамаш, технологически карташ, специалисташта инструктаж я, доаццаьнча, боахамашта новкъостал ду къахьегам Iилман лаэрда гIа вIаштIехьбаккхара дакъе хьалхара гIанош дахара.

НОТ юкъехьара маIанаш геттара бе-бе да. Свердловски областе, масала кърдий йахьегам вIаштIехьбаккхара пайданагIа йола методаш тIагIерта лахаш я Уральски Iилма - тохкама юртбоахама институте юрта боахама областной управлени.

Областерча хьайбаш леладеча фермашка болх беш 12 эзар кхалсаг а. ХIаьта лоархва болха цо структура хиннтай? Хронометраж хьахьекхад. 50 процентага кхачалча йола балха ха доахан деттарга дIайодаш хилар. 35 процент — доахана доакъар луш, вож юкейнсар къича балхашка. Этара хьалха изьлмечча балхех мукъаккха оаш ар доарь. Доахана доакъараш лекхынгеи гIулакх делгея скотникашта гIадилар. Из болх чакхбаьккха баьнечуа тIехьагIа, дIайолцевар шоллагIа этап — доахан деттара технологи Iомаелга.

Специалисташа даьхача зенаша хьахьекхад, гIоаз дукхача наркаша (гучок, опыт ца хилар бахьан долаш) машинашна доахан деттара боккьонаш тенхаеш хилар. Из бахьан долаш шура хьалекара сухал (цхьаь минута лаьккхача шурий дукхал) дем боаккхаш доаттальча дукхагIа долча доахана шоаза доххагIа хилар, хIаьта, долче, доахан деттара процесс тоаьйй.

ХIана керда, пайдангIа йола доахан деттара технологи отталей специалисташа. Из а соахка Свердловски областе доаркашта вIашагIъеддача массаза болх беча школа дешара программана дарде йиллар а.

Iилмахоша зьдча тохкамаша, Свердловски областа хьайбаш леладерий опыт Iомаяро хьахьекхад, доахан дика кхабари дарча гIулакх дика тари — хьайбай продуктивность лакхъяра вIаха уж чара йоаца факторащ ца хилар. Шура дукхагIа яара бола дика боккха кхоачам ба доахан деттара технологи нийса леладир. Керда технологега хьежжа доахан деттара йоаккха ца кIезигъаьнчу тIехьагIа дукхагIа доза доахан детта, шура дукхагIа яха боьзар ноарнаш, хIаьта долче, царна шоашта а материальни гIойле хилар.

Юртбоахама къахьегама процессаш Свердловски областе аьха Iан Iилман лаэрда тIа. Цу даькъе дикка доккхий толамаш дьахад Московски, Ярославски, Владимирски областашка, Краснодарски крае, Прибалтийски республикашка. Къахьегам вIаштIехьбаккхара кердагIа, техникагIа йола формаш тIагIертта лехаш ба специалисташ, юртара нахийхой.

Дика хIамаш карагIдьахад Эстонски ССР «Тарту» яхача опытни боахане. Дийнахьа шоза доахан а детташ, хIара Iаттагара шера юкъера лаьрхIача 3,7 эзар килограмм шура а йоаккхаш цига 60 етт лелалу хIара доархага. 850 етт лелабеш ерригга а 14 доарха мара ца, хIаьта шурий центнер яккхарга цар дIайола ха дпь сагасаьхьат мара дац.

Iилман лаэрда тIа вIаштIехьбаьккха къахьегам юкъебахьар — юрта боахама шаламенаш болча къахьегамхой творчески гIулакх.

Матвей ЮРИ.
(АПН).

«Мосфильм» яхача киностуде «Время» эха творчески объединенин ши сери йолу керла «Дело Бориса Савинкова» эха фильм йоккхаш я. Фильма дуьцаргда советски пачхьалкхе йолча юххьанцарча шерех лаьца. Борис Савинков керте хиннача контрреволюционни бандица Пачхьалкхен кхерамзален органийн лоьттабьча къовсамах лаьца. Боккъонца хиллачу гIуллакхаш ларде лийш йола фильма дуьцираш хьалхуьнах 1923 — 1924 шерашкарча исторически гIуллакхашка хьежжа.

Сценарн авторащ бу В. Ардаматский, Э. Смирнов, В. Чеботарев.

Фильм эттаю режиссера Владимир Чеботарева, картина доккхах оператора Юрий Гантмана. «Дело Бориса Савинкова» зрителашта бIаргагургда тIадоагIача шера юххье.

СУРТА ТIА: режиссер-постановщик Владимир Чеботарев Москвана юкъа Ленински Горкашка йоккхача фильма кхьан сцена репетировани еш ва актерашца. Аьттехьара аьрдехьа: Дзержински — Азербайджански ССР заслуженни артист Анатолий Фалькович, режиссер Владимир Чеботарев, чекист Федоров — РСФСР заслуженни артист Юрий Яковлев, Менжинский — РСФСР халкъа артист Ефим Копелян.

В. Мастюкова сурт. ТАСС фотохроника.

КОЛЬСКИ АХГIАЙРЕН ТIАРА — ЦЕЙЛОНЕ

Рыбонасосаш — Кандалакшски механически завода (Мурманскан область) продукци — гаьнна наьхъа гIоргья Азе. Советски Заполярье хьаьнь уж машинаш хьокха оттаьхургья чкъаьрий промыслови техника Цейловски выставке.

Кандалакшски механически завода мелелеш Советски Союза доазочел араьнна дукха ха я. Рыбонасосаш, чухьа доагор довгадеча деятелний доакъош, керттерча дакъе чкъаьрий промыслаш леларашта лаьрIа кхыйола техника кхахьийтай африканска континента мехкашка, Польше, Исле. ХIокх заводе кхоачашдераш Куба, Болгаре, кхьча мехкий экспортин заказаш да.

Доазол дехьа дуккьаша тейтай яп Кандалакшски заводо шай продукци. Итале чкъаьрий промыслови техника эхканарча традиционни выставкашка шозза дакъа лоацаш хиннай предприятия.

Михаил ПОПОВ, АПН корреспондент.

КУРОРТНИКАШ ШОЗЗА ДУКХАГIА ХУРГБА

«Соленый мланк» — мукачевски предприятеш — хьункомбинатов экспериментальни лыжни фабрикин юкъа хьалхьяча пансионатацIи. Пансионат хьалхьий дарба доала серо-водородни хий дукхуьла моттиг (орянча Лисарная яхача юрта йистте. Уккхаза аьхки саалIа а дарба зайта а йиш хургья 500 боллаочунгем гIуллакхерча сататеп.

Алхха из вакI хинна Iап Украина Закорпатски областе керда хьалхаш йола здравницаш. СалоIараш эттара хьалха чуэцаргба Перечински хьункимически комбината пансионата, Иршавски, Межгорски, Раховски районий колхозий чотах хьалхьяча водолечебницаш. Профсоюзий «доалахьарна вор» санаторени, салоIарча кхаь шена пансионата тIакхет заводской колхознш итт здравница.

Пятилетка чакхйоалаш профсоюза курорташта доал леш Закорпатски областной совето санаторно-курортни учреждениш деглIайоаллара аIадоххйитаргда ийс миллион сом совгIа. 1970 шерале сезонерIа 150 эзар соп Iа къалкьсеоккхочун — пятилетка йоллеххьана юххьерчуа шозза хIана бин дуьнна дукхагIа болча нехьа — гIуллакх йе дукх... хургьа профсоюзий здравницай.

Владимир ПОПОВ, АПН корреспондент.

...Ма йоаггIа йоагIа скорая помощь машина, оаш доахка ... сирена... Сихайл, сихайл!... ... 15 хьаьа «конфеташ» ... — ... ухийтача моахай вуургала боараш... Флаконцикка чура ... лосьон ... ... Никольсае... Уксусни эссенция «чамбаьрккаб» Сергейс... Шамигача уллахочоа IотIаннийрза хатт доr.

Мишта хулий да уж хатараш? БIаьшиех деагье итт — дай-неаной шоаш йоакхо боаш хилар бахьан долаш. Тхона-м дага а хиннадац, вал цар, шоай эIаамигача бера ерригга таблеткаш малург ма йий е доххьа доалла кхачал мозалург ма йий, аьнна. ХIаьта цунна мегад! Мегал...

XX-еIа бIаьшере — химе бIаьшере. Цо хургья вайна барзкьаш, кога гIирс бенна ца Iеш, молкаш, инсектицидаш, косметика, цIагIарча гIу дакхаита диа химикаташ — цийдане, кхьабакъьа, беранта Iалхьанте кхераме вещесташ. Беранта хулча еррагача отравленеех ахаш хапага дилача сакхетам чу дахканза, кхьаш шерагакхаь шерага кхачачанза долча беранта хул. Бер цинй сакхетам чу доагIаш мара латтай, долза хIама керда, доала хIамь сакъердаме да цунна, массалонча хIамах хулг тоха, мотт Iотта безам боагIа цун. Фатагенен скипидарен во хьаж ецай? Хилча фул. тIаккха кхы а сакхьердамегIа ха! ХIаьта лосьонаш, кремаш, мазаш — ма безам тIабоадаш, сийрда а шар банкаш, мотт Iотта дог доагIа. Беранта чIоагIа «хьанит долаш» да каустически сода, бархьеш мIад йоаха, сапа чоп бешн йоала порошокаш, шакьха, тушь, мастика, пафталин. Эттара халагIа йола отравленеш цIагIарча гIуллакхашта эшача химикаташ юртбоалама алехимикатаiшен — тиофоса, меркаптофоса, ахыйраша.

Молхаех цу гIуллакха эттара кхерамегIа я дражеш таблеткаш (къаьстта а аспирини детIалара йIовхал лаьгIью кхыйола средства-шн, паб ухийта препаратащ а анти-биотикаш а) — царех дукхагIча ханаш аурргвола отравленеш хул. Зедениад, бераша ерригга таблеткаш пхьатарра ёзаш юаш ца хилар, эттара чIоагIагIа безам тIабода шар цIе, сийна, морачарна. Цу деррига беса таблеткаш конфеташта тарйоххйитандаь худа хургда из.

ДукхагIча хама цу хIама лелаш лелаш корайоагIа берашта доххьаж доала хIамаш. Из терхалде доза. Хьагучадьниачох, беранта эттара кхерамегIа йола моттиг — кухни я, хIара кхоалагIчьер хIама яц аьнна йола отравлени цига хул статистико яхачох. Кхухнена лалла спальни ваннен я. Из хоаш долча вай бIаре ца хоккаш дита йиш йий цига бераш?!

ДукхагIча хьмье аьлил хул отравленеш, — йоах цифраша. ХIана? Бхетаде хала да: е цу бетташка бераш сихагIа хул а, е дахьа-поппоша терко хIелмитгIа йоl а. В дехьажий массазарча «цIагIарча» запасашта кхы а «жIалс нускалаш», бахьа еш, техкаргаша мерг тоаар тIакхеташ хила а тарлу къийле. Аькан кхераш дукхагIа ба, пулухьа дай-нанай фал а хаькагIа хила еза.

Пхь-юкъе залча тохамех гучадьннах: 70 процент болча дезалаша мара бензин, скипидар, щелочаш, кислоташ къаьстта чIоагIача хIаманша а бераш тIакхоачаргдоачача моттигашка а доттадаш ца хилар. Воккхийсача квартирашка лахьррIа берий дог оттийта хьаоттадича сапа хатт уж дохьшаш. ХIаьта моллагIча цIагIарча аптечка чу бер дера кхоачамбахка болча бовраше я молхаш. Вай дега дукхадешча беранта генахьа уж ерригга «боангаш» уттта мегаргдий? Тайп - тайпара чIоагIа Iатхьаш йола молхаш вешта доххьаж доалла хIамашна дIалам Йоанарна цIагIарча хьалашка кхераме хургйоаца моттиган дикагIа тIкха а яь бехтаlье мегаргйоаш ха хьахкаьчаболца — тем?

Шерахь дIаух, бер сиддеаш, кхи хIама 5—10 шу дьннаа. Бераза кхораш тIаботIа — «жIале нускалаш», баьпа сан, доххьаж доалла балхаш. Цу тIа а сатем бацца цу ханара хIаькаш йийгеа цкъан ахалоей дукхагIа хул хамогаш.

Бера отравлени хилча, юкхьанцара новкъостал цунна де хова хила деза вокххагIвар. Мишта новкъостал дара хулм довлача хара уйлаех дувцаргда вай хьалхагIа. МоллагIа отравлени шуро дIайоаккх аьнна дIадьчнжад. Из лийса дац. Шуро новкъостал дац девиа металлий тухаш — сулемо, азотнокислича дотт отравлени яча хала мара. Вож йолча моттигашка хулам мара кхи дикадар хилац цунах: нагахь сапна доххьаж хьоавалех дIайица дале, шуро новкъостал дергда цо чуозарна.

Атта де йиш а болаш, дича баьхна а долаш цхьа хIама да: моллагIа отравлени хиннале а Iеттайийта доза, цу гIуллакха махогта дукхагIа хий малийта деза берга. Нагахь сапна из хулм таблеткашкара дальнадале, чхаьгIара бос хургболаш марганцевомиста халий а теха цIийде деза хий, е цхьан ха полчна доархIаш деза 3 Iаг тух чутасса деза. Лор хьахкачалсла уналчоа сапа пайдана хургья карболене аьлла таблетка е пела дакхагIа дакхьа еллча хи чу тесса 1—3 пела Iаг чу кохтьаш тух. Нагахь сапна цу тайпарча хIамаех пIагIа пхьакха хIама ела, беро Iеттадалчула тIехьагIа хIамагдукха чIоагIа чай лелча дика хургда.

Юххьанцара новкъостал деш налчоа ха деза: сенех хиннай бера отравлени? Нагахь сапна щелочах хиннале тIамаха, кер цIавбеш долча хи чу лимонни кислота е доккхал уксус тоса (хи полдиа доархIаш 1—2 чай Iаг а болаш), нагахь сапна кислотах хиннале — тIамаха, мезаш дола сода чутоьс, йоалх хиннале — кхахмал. Отравлени садоахка хIамаш йолча средствех — хлорофосах, тиофосах, кхьча «фосех» хиннале, сода чутесача хица цIенбу кер—хи полдиа доархIаш 1 чай Iаг сода а болаш. Iеттадалчула тIехьагIа бийда фуь а цисель а малийта еза берага. МоллагIча тайпара хиннд а отравлени хиннале тар их лу сихагIа дарба деча учреждене хховчаде деза бер, е сагота медицински новкъостал деха деза.

Советски медицина — профилактически я. Лунца деза мичад, вай керттера йоахно — беранта хатараш ца хулийтийга хилар.

Доцент В. ПРОЗОРОВСКИЙ. (Санитарни просвещени Централни iиша - технический институт).

ХАТАРАШ ЦА ХИЛИЙТА ЙИШ Я

ДАЬШТЕИ НОАНОШТЕИ БЕРЕХ ЛАЬЦА

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШ БОЛЧА

Шелковской райопе базахчарна а цига хьоагIа бахкь хиначарна а дика хов мел чIоагIа мух хул ухказа. ХIаьта а цох бIукъожабеш бац района культпросветучреждений болхлой.

Къаьстта дика кхарлIоал из гIуллакх районни культура Шен автоклубa болхлошта. Массанакьа кхача, массанена а гIулакх де вIаштIехьдоал вар. Шоаш кхач-кхаьчачара бархах тIехое долаш мара цIабаrIац.

Мишта укх тIехьарча хана «Кирова» цIерагIча колхозе лоамах хьагIенашка къахьегача хьайбаш лелахараш болча тхьаьб автоклуба болхлой. Цар са мукъа а хьахкья Валингап яхача гошмарча мута базар.

Самодеятельни артистий вIакхача кхеяеьттьа хьалкхе а кхьехьегамхокна тоам бенабар ераш боагIа аьпна. Пухуьа акхарга хьежаш бар уж. Самодеятельни коллектива ших саг мара юкъе волаш йоашйита шоашта хайча шенбаьлнийбор кхьаьегачей. пхьабакъа цу хиение оттахаь концерт йоахкача коллектива карагIалара таьааш йолаш селла дика программа йолаши сакъердамаш дар.

Концерт даладалехта марте районна болхлоча—пропагандиста Я. Г. Гладковас В. И. Ленина вахарах аьла лехи йиймар хьайбаш леладераита.

Массанена хоза хийттар Марнитантона Татьяннаса Шахова Женяса дааха Земухамбетов Наурды пувнаьн а моттигерча темах кхыйола а иллеш. Хьайбаш лелаираша аьча заниех тайп - тайпара художественни номераш гойтар самодеятельни артисташа. Сакъат совгIа ха аьлар могга сакъердам болаш. Цух тIехьагIа «ДоттагIчун дог» яха кинофильм гойтар гулбенараш

Белтаганкхаь деза цу лийнахь автоклуба болхлой Димитрово яхача учасгте а хила вIаштIехьааипа хилар. Цига а бокхача безамца тIаийпар самодеятельни артисташ. ХIаьта чIоагIа доархIаме ца хилаш хиначча библиотечкаш - передвижкаш вIаштIйохьа автоклуба болхлошта карагIахьна хилар. Аракийцай къахьегама листокаш.

Геттара дика хет къахьегамхошта шоашта сакъердаме книжкаш, газет, журнал дахьаш культура болхлой бахкнаь. ХIаьта автоклуба болхлошта из а карагIдоал. Цулухьа бу царна хьайбаш лелдерашта чIоагIа раьла. Цулухьа хул уж шоайниге пха бахкарга хьежаш.

Г. УМРИХИН.

СПОРТ

РСФСР-а хьалхара моттиг яккхара йаьзча атлетика спортсменашта юкъе Пятигорски хиннай кхь чекхьяннай. Цига дакъа лоацци хилар 69 областанииара, краянкара, автономни республиканашкара вих бIаь совгIа саг.

Дикка хьеихенна гойтар цу [redacted] вай республика спортсменаша. Шоахани клубера пхьчарахь метбалар Маланинова Людмилан (6 метр 87 сантиметр) Лайна Лидин [illegible] 89 сантиметр). Цар шишне а спорта мастерала кандидата норма кхоачаш хьйр.

СУРТА ТIА: Маланинова Людмила дIахьадо кхоьалуш.

О. Смирнова тоасти сурт.

[illegible]

ТАБЛИЦА

«Трактор»	10	6	3	1	14— 8	15
«Уралмаш»	9	5	[illegible]	[illegible]	11— [illegible]	[illegible]
«Динамо» (Мх.)	9	4	4	1	[illegible]	12
«Динамо» (Б.)	10	4	4	2	9— 7	12
«Волгарь»	10	3	5	2	12— 6	11
«Локомотив» (Ч.)	10	2	[illegible]	7	7— [illegible]	11
«Локомотив» (Тб.)	9	4	2	3	14— 5	10
«Полад»	9	4	2	3	[illegible]— 4	10
«Спартак» (Ор.)	9	3	4	2	7— 5	10
«Терек»	9	4	2	3	9— 8	10
«Зенит» (Иж.)	10	3	4	3	7— 8	10
«Торпедо»	9	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]— 6	9
«Рубин»	9	2	[illegible]	[illegible]	[illegible]— 4	9
«Волга» (Г.)	9	2	3	[illegible]	7— 7	[illegible]
«Звезда»	10	2	[illegible]	[illegible]	[illegible]— 9	9
«Металлист»	10	1	[illegible]	3	9—13	8
«Волга» (Ул.)	10	3	1	[illegible]	15—18	7
«Строитель»	10	[illegible]	[illegible]	[illegible]	11— 8	7
«Спартак» (Й-О.)	9	1	4	4	6— 9	6
«Шинник»	10	1	4	[illegible]	4—14	6
«Металлург» (Мг.)	10	1	3	[illegible]	[illegible]—19	[illegible]

Йоазнийтара бахтадоаш: Мх. — Махачкала, Б. — Батуми, Ч. — Челябинск, Тб. — Тбилиси, Ор. — Орджоникидзе, Иж. — Ижевск, Г. — Горький, Ул. — Ульяновск, Й-О. — Йошкар-Ола, Мг. — Магнитогорск.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозне кхьаьна хургья, лоамаш районашка кIезиг-дукха догIа делхаргда, малабоалехьара цкъарсоа гIаьхьа а болаш, тIаккха чIоагIа а хьекхаш [illegible] хьокхаргба, къилбаседерча районашка чIоагIа мух хьокхаргба, республике гIоллен 16—23 градуси, Грозне 17—20 градуси йовхал хургья.

Кхоана лоадама йовчан а болаш, кунилуш моркем хургья, лулбамалбоалехьара цкъарчоа догIа а болаш, тIаккха гIаьххьа хьекхаш мух хургба, бийсанна 9—14 градуси дийнахьа 17—22 градуси йовхал хургья.

Метеостанци.

Редактора заместитель А. А. МЯКИЕВ.

'ДИЦЛУРГДОАЦА 'ДЕНОШ

Тхьаь вийтта кIаьнки. ЙиIиги оттаргьа экзаменационни комиссеца хьалхашка укх шера тха школе. Вешта хIана-м «кIаьнкаш», «йиIигаш» ала а тоам хетац царех, хIана аьлча дукха дехоаш хисадац цар шоаш кхийнаяташ тешал дерглола аттестаташ бе долиа.

Тхьаь вийтта саго шоай моттигаш хIалоацаргья институташка, техникумашка, промышленни предприятешка, колхозен совхозеш кхашка. Царна де хIэна коралоагIарга! Цу тIа миччахьа уж болза а школа ения знанеш ашаргья царна. Цудухьа цу деррагача хIамаена тхо, хьехархой юстара хила йиш яц. Царех хьалхьа гIалат тхах доал, цар знанеш ясалa хилча тхона тIабож бехк.

Билет бе а лелла комиссена хьалхашка оттача хана, е кIай листа ручкен мара доацаш из Iохайначул тIехьагIа дешархоче шийна хьалхашка оттадалча хаттарашта кIоаргга а дизза а жоп хургдолча тайпара гIуллакх вIаштIехьдаккха лерхI оаха.

Цхьа бутт хьалха массалолча предметех йола материал Iадаштхаь дахьнах тхо, экзаменашка хетаргахьа хургIолчарна тара хоаш къеста а еш. Уж оаха йийшар тхоай педсовете, методически совете, методически секциешка.

ХIара предметник цIий воспитанникаш дикагIа боаза, дешара цар ледара моттигаш йовза гIерт. Классе ца кхеташ хиевр, дицденнар дагадохийт дешархошта эшача хана чаккйоалхача дика чулоацам болча консультацешка.

Хьакккашта моллагIа волча хьехархочоа дIатIа а ваха дешархоче ше ца кхетар, шийна ца хоар хоаттаргдолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхад оаха, хIана аьлча цкъаза эхь хеташ юхаваьдуш хул цхьабараш.

Вешта аьлча, кхоана экзаменаш йолаш санна оаха дешархой кийчбу дукха за я.

Дешархой шоаш а багIац оаха яхачунга ладувгIаш мара кхы хIама ца деш. Уж шоай махулаш экзаменашка кийчхуш ба: дицденнар кердадоаккхаш, ца хоар Iомадеш.

Кхоана - ломма деха хьаттаргза из унзаре а хаоа а ди—экзаменаш.

[illegible]

Назрановска № 7 йолча школа завуч.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ФРАНЦЕРА КХОХКАДЕННА ХЬАЛ

ПАРИЖ, 28 май. ТАСС-а корр. Ю. ПОНАМАРЕВА хьахийт:

Францера хьал Iалаьмате чIоагIа кхохкаденна латтташ да.

Мехка шахар йийдаьккха йола забастовкаш дIахо а еш я. Массанахьа а предприятешкаш учреждениешкаш митингаш ю, цига юкъ тахан бийсанна правительство, предпринимателий, мехкарча профсоюзни объединений вискалашта юкъе хиина чакхьлннача переговорашта тIайийца кьахьегамхоша дIадахараш цхьадеча дакъе иккачашдерах йола хьалкхе а иь решениеш. Дайза дайнад, «Ситроен» (Париж), «Рено» (Парижа юкхе) яха автомобилаш ю заводаш, «Сюд — авиасьон» (Марсела юкхе) яха авиастроительни заводаш санна йолча, эттара а бенникгIча предприятей болхлоцца забастовка дIахо ергья аьнна решени тIейийца хилар, правительстваси предпринимательшкаш дьеа кIезига а хеташ.

Забастовкаш чулоацача мехка сурт самородийнахьа дена практически хувцаденнадац: хьоаш ца эзниаш шена, сацай транспорт, дIаньаьлла дунихе йола пачхьалкхен учреждениеш. Керда хьахиннар да: дунхкача горадашца, столица цхьайолча кварталашка хьалуш йола эзенгаренерги цхьан ханна сацаьний.

Кхохнаме хьал эттта доллаш аьхьа а, болхлой классе, забастовкаш еш болча гIулакхарча маха сатийна вахара а кьахьегама а хьалаш тахара хила чийлза доргIанаш шоаш дIадьхараш кхоачашда чIоагIа йоаца цу шеай гIуллакхаш.

Деяхьал тIехьагIа хьал нъеьстта мерелар Франце студентий Кьаман союза (ЮНЕФ) тIаьхьаьахь керда демонстрацеш еш йолча Парижа а кхьча горадашка а.

Француз коммунистически парте кулгалкхаш йолаш дуьллайкхай заявлени белхой организацешка вIашагIтIехнаш йоацача демонстрацешта юкъе дакъа ца лоацар тIахьехоаш.

Демократически социалистически ниэий федераца председателеа Ф. Миттерана ше дехьийтача письмо тIа Француз коммунистически парте генеральни секретара В. Роше аьннад ФНП-ен ФДСЛС-ен делегацеш чехка вIашагIкхета еза.

«ХIанзарча хьаьол дIадех Iалашта чехка гIулакх дар, — йоах письмо тIа .— Цудухьа цу оаха вай делегацеш тахан ваш аьнна сакхьатей моттиггIи вIашагIкхета еза. Из дерг тха хIанзе а кийча да».

Компарте йоах хIанзара бIадан «хьаьрча программа карда тIа коммунисташ дакъе а лоацаш демократически цхьагIен халкъа правительства хувцилга — минимум» Iалашоеан.

ПАРИЖ. Банкасен гIулакххара маха дIакхийттаб забастовка еча маллинкаш болча кхьча профессегIарчарех.

СУРТА ТIА: гIулакхара мах беннеа чуухача кIайравшта хьалхашкав, ЛьрдIкхарча йоазана йоах: «Французски банк дIакьайлай».

АП—ТАСС-а телефото.

КАГИРХОЙ ДЕРРИГДУНЕН ФЕСТИВАЛА НАКЪАДОЛХАШ

СОФИЯ, 28 май. (ТАСС). Селхан уххава БКП ЦК-а Хьалхарча секретара, НРБ Министрий Совета Председатела Тодор Живкова председателхал а деш кагирхойн студентийн IX-ча Дерригдунен фестивала кийчо еча къаман комитета заседани хилар. ДКСМ ЦК-а хьалхарча секретара, НРБ Министрий Советерча кагирхойн спортен гIуллакхий Комитета председатела Иван Панева заседанена юкъе дакъа лоацарашка дика доаш хаш дийцар фестивала еча политически а организационни а кийчонах. Преннеех къамаьлаш даьраша дийцар кагирхой хургйолча дерригдунен форумца ухуьзаденна долча культурни, спортивни, кхьча гIуллакхех.

Кийчо еча къаман комитета сийлен председателa Тодор Живкова белгалдаьккхар фестивала дика кийчо еш хилар. Це баркал аьлар Къаман комитета спортивни бюрона комсомола ЦК-ана, фестиваль дика чаккхьяргIолаш, цо ший доккхий дехкараши де лерхIараш кхоачашдергдолаш цунна кийчо ера болх кхьа а лакхбара уж тIа а хьийхар.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕРА ТIЕМАШ

ХАНОЙ, 28 май. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнаме тIемаш дIахо а деш да. Освобождени яхача агентства гIолла, ВИА агентство беча хоамах, халкъа тIема ницкий бIухоша массекказа дIаха техай. Сайгона къилбаседен. къулбехьен, малдбуйен доакъошка моастагIчунна хинна эа хинная техникан бIухойи чалкъехьа.

ТIемаш дахьа цхо дийнахь, 14 мае дена 18 мае кхаччалца йолча хана, Чамбан (Тайнинь яха провинци) яхача райне тIемаш деча патриоташа моастагIчун 500 совгIа салтеи эзарп тIера ваьккхар, 123 тIема машин йохайир, цкоьа дукха танкаш а йолаш. 21 мае НВСО подразделенешка Митхо яхача провинциальни центре чарнонехочин эскарий 7-ча типизе доакъой штабаш юкъе йолча тIема объекташта йоккхий топаш йийттар. МоастагIчунна дезкха хинннал, тIема салалаш эарачаш йохайяй, яхаш хоам бу ВИА-с.

МАХТЖУБ—СУДАНА ПРЕМЬЕР-МИНИСТР

ЛОНДОН, 27 май. (ТАСС). Судана Республика учредительни собрание селхай судански правительствана керте латтар херцаш. Хартумера Рейтер яхача агентства корреспондента беча хоамах, из аьа учредительни собрание хоржамаш хиначула правительства керда премьер - министр хоржаргIолаш цо ди хьалха отставке вахаь хинна премьер-министр Мухьаммад Ахьмад Махтжуб.

Судана Республика закнаш хурголла конституци оттадара хехкар кхоачашдеча органа учредительни собрание нитта пачхьалкхенна коллективни керте латтачун дехтараш кхоачашдеча Лаххехьарча пачхьалкхен совета председателалла хержир Исмаил Аль-Азхари.

Ладувгlа, хьажа

РАДИО

30 май

ХЬАЛХАРА ПРОГРАММА (РВ-25)

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтта лелахарo (гIалгIай меттала). 6.45 — Музыка. 6.30 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачий программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Бурятски аллеш. 8.45 — «Турпалех па!» яха очерк (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 9.30 — «Поэта Марко Лисански иллеш стихаш» яха передача. 10.00 — Москва. 16.05 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.20 — Музыка. 16.30 — «Къоначар оазаш» яха литературни передача (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Юртбоахама къахьегамхошта лерчIа концерт. 17.30 — «Вай индустриални мохк» (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ШОЛЛАГIА ПРОГРАММА (УКВ 4,35 м.).

9.00 — «Чехови музыка» яха музыкальни передача. 9.30 — Московски камерни оркестра концерт. 12.27 — «Къонахчча хьехархочох йола повесть» яха школьникашта лахьаIа радиопостановка. 11.15 — «Дирижер Евгений Мравинский» яха концерт-очерк. 18.00 — «Запорожец Дунаел дехьа» яха Гулак-Артемски опера. 20.00 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт. 20.30 — «Литовски музыка кердадараш» яха концерт. 21.00 — «Нахьа чел тIа ваха хал малар» яха радиопостановка.

«Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 9.30 — Безача ганнь. М. Горьки. «Макар Чудра» яхача дуьцарех иь инсценировка. 10.00 — Москва. 16.05 — А. Халебски музыка. 16.30 — «Вай байрахь, низгаш» яха передача (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — «Къончашнара эмиграци дохIе волгIа» яха концерт. 17.30 — «Вай индустриални мохк» яха промышленноста болхлошта йола передача (эрсий меттала). 17.45 — Миллионий ленински университет. «Мехка оборона керте» яха беседа (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 май

18.00 — Телевизионни кердадараш (гIалгIайн эрсийн метташка). 18.30 — ЛьаргIа ахехка телевизионни кердадараш (нохчий меттала доаких). 18.45 — Къона Iалмахой болча (гIалгIай меттала). 19.05 — Кинжурнал. 19.15 — ГIалгIай поэтий дешех дола камеш (гIалгIай меттала). 19.40 — «Хьалхара кинихо» (нохчий меттала). 20.00 — Беранта доло фильм. 20.30 — Передачий программа. 20.35 — «Сийлахь-боккха хувцам» яха художественни фильм.

31 май

18.00 — Телевизионни кердадараш (нохчийн эрсийн метташка). 18.20 — «Вешхьоме» яха Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен педагогически института художественни самодеятельноста коллектива (нохчий меттала). 19.10 — Киножурнал. 19.20 — Берайта, Хьона дукхабеза турпалаш. 20.00 — «Школьнийший калейдоскоп». 20.30 — Документальни фильм. 20.40 — Жоп лу шун хаттарашта «шин дийнахьа са мишта да?». 21.05 — Передачий программа. 21.10 — «Пансион Буланжа» яха художественни фильм.

31 май

ХЬАЛХАРА ПРОГРАММА (РВ-25)

6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтта лелаваро (эрсий меттала). 6.45 — Музыка. 6.30 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский» рабочий» газета обзор. 7.20 — Передачий программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Доазол дехьара музыка. 8.45 —

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 17 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-06; редактора зам.—3-39-11; бехктенна, ма секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрте боахамен письмойи отделий—3-47-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-06; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-47-28.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революции проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05100 Заказ № 2425.